

Календник

ИЗДАЊЕ
ШУМАДИЈСКЕ
ЕПАРХИЈЕ

2005

4

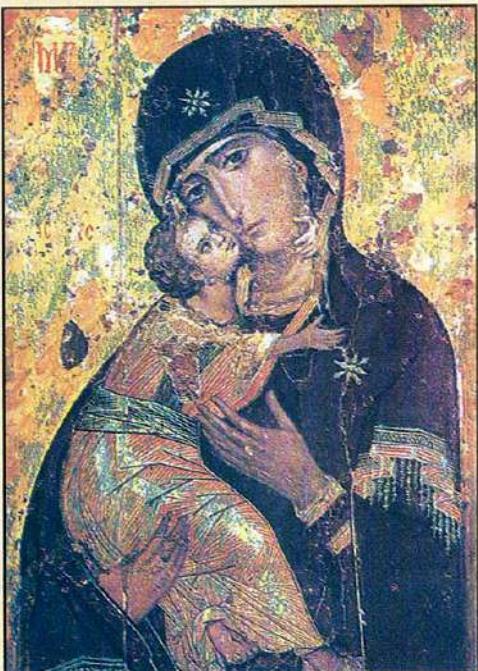
Икона Богородице, Кариас

Икона Достојно јест, Света Гора

Богородица Попска, Хиландар

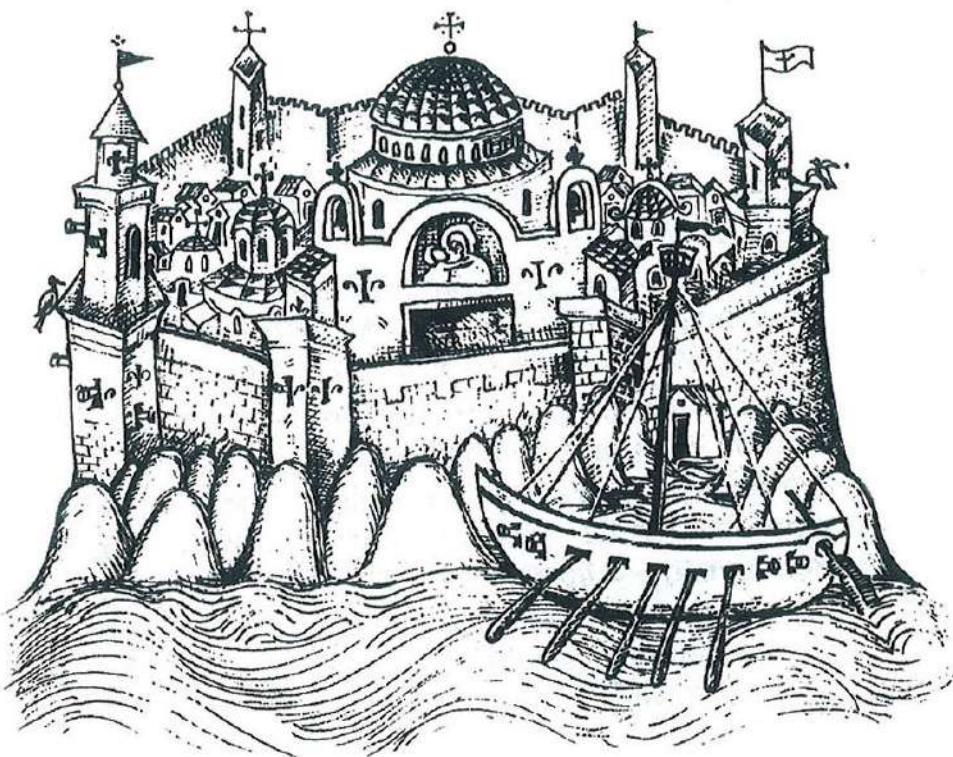
Богородица Владими尔斯ка

Богородица Млекопитательница

Синајска икона Богородице

САДРЖАЈ

Преображенско ћолиошко и крсно васкрсни јутј	2
Тавор, безграницни излив божанскога сјаја	3
Похвала на свечасно Успеније Пресвете Богородице,	
Свети Јован Дамаскин	4
Иконографија Богородичној Успенија,	
Драгиња Симић-Лазар	6
Христољубиво монаштво стуб и шврђава истине,	
разговор са др Ксенијом Кончаревић	7
Хришћански приступ проблему зла	12
Радослав Грујић, сведок и учесник најважнијих	
црквено-народних доследијућа	20
Ко је покрао моје ћесме, Душан М. Дачић,protoјереј ставрофор	22
Светосавски дух у српској поезији, др Милка Андрић	31
<i>Шумадијска епархија у речи и слици</i>	
<i>Дечија страна</i>	
<i>Нове књиље</i>	
<i>Машуранији Краљевачке богословије 2005. године</i>	

Прва страна:
Новоосвећени храм Светог пророка Илије у Гараџима
Последња страна:
Свети пророк Илија, фреска у олтару манастира Мораче

Каленић

Излази с благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXVII
број 4, (160), 2005.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, јереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
др Зоран Костић,
protoјереј-ставрофор
Рајко Стефановић,
протонамесник
Милић Марковић, јереј
Марко Митић, јереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, ђакон
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
«Каленић»,
Владимира Роловића бб,
34000 Крагујевац
телефон: 034 371-192
e-mail: kalenic@verat.net

Тираж
3000 примерака
Пријема и штампа

БЕО
ШТАМПА

Београд

Преображење

ПРЕОБРАЖЕЊСКО ГОЛГОТСКИ И КРСНО ВАСКРСНИ ПУТ

Преображењем је Христос дао снагу Својим ученицима, уверио их је да је Он заиста Христос, Син Божји и Спаситељ, Који ће ускоро страдати, бити понижен, издан, продан, прогањан, распет и усмрћен, али ипак Бог, па је тако Апостоле, и нас, охрабрио да се не поколебамо у страшном голготском часу

Како је тешко бити човек, али како је радосно бити човек – када имамо Преображење Христово на Тавору, и наше преображење у Њему, преображеном Богочовеку.

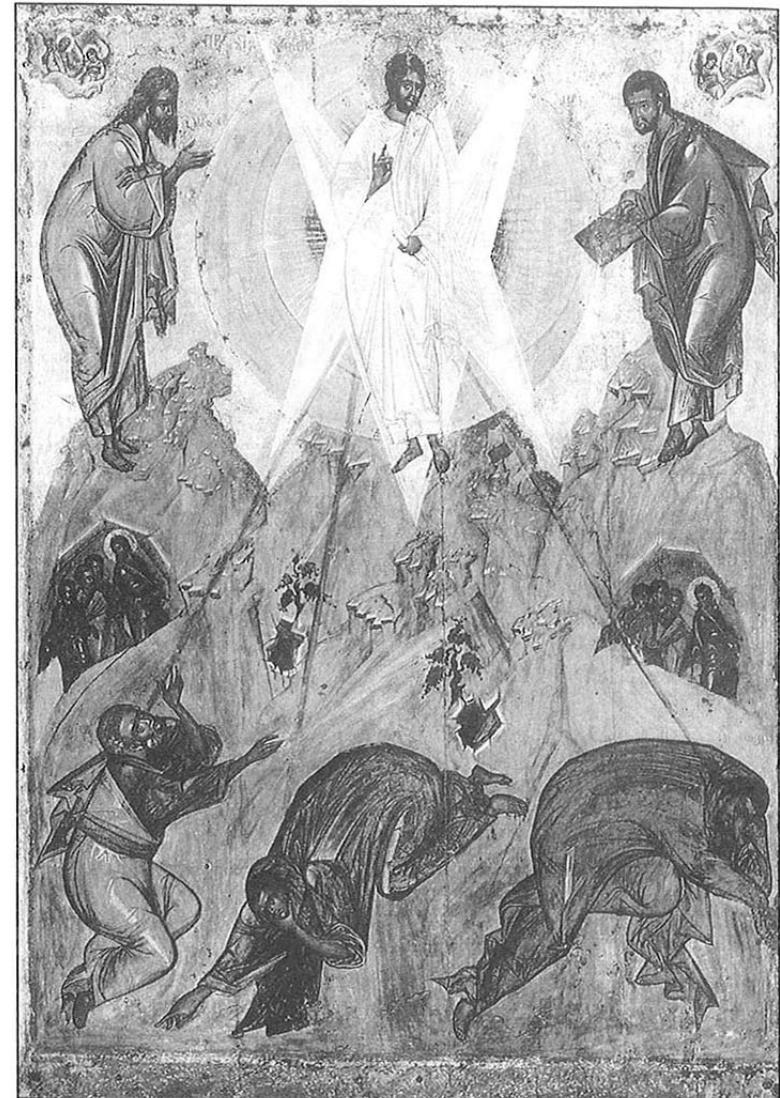
Преображење Христово било је и остало присутно у Цркви ради нашег Преображења у Њему. Људи смо грешни, али је зато Бог дао благослов спасења у Христу кроз веру и покајање, кроз морално и духовно, а онда и целовито психофизичко преображење у Царству Христовом, Царству светлости, радости и вечног живота. Ми смо поверили у Христа, том вером живимо, али пошто грешимо, зато нам је потребно покајање, да нам дође и преображење. Као мало дете када се исплаче, било да је плач за неку кривици па добило грђу, било због неке несрће да је ожалошћено, а после плача детету је лице ведро и светло – преобразено. Тако се и душа и савест наша преображава вером и смирењем, покајањем и исправљањем свога живота, одрицањем од греха и зла, и обраћањем Богу Живом и Светлодавном.

Ми верујемо да, као што је Христос пре свога страдања Преображењем пројавио славу Божанства у људском телу, Он исти је потом у страдању доживео понижења, издају, ругања, распеће и смрт, а после је Он исти и воскрсао. Тако бива и са нама хришћанима. Немојмо се зато поколебати у часу невоља и искушења, и у часу остављености и у часу издаје и продаје. Будимо са Христом и будимо налик на Христа. Јер, као што вели у својој беседи Свети Јован Златоусти, чујмо и следујмо ове речи које је Бог Отац рекао Хри-

сту на гори Тавору, а преко Њега и нама: Ово је Син мој Љубљени, Који је по мојој вољи, Њега послушајте!

Деца смо Божија богољика, и ту богољикост, то богосновство, нико нам не може одузети. Бог је у Христу Богочовеку, јединородном Сину Божијем и Сину Човечијем, у синовио нас људе Себи, и зато кад каже: Ово је Син мој Љубљени, то се односи на нас,

на нашу људску природу у Христу на Тавору, али и на свакога од нас – усиновљене и ухристовљене у Цркви Божијој, која је Тело Христово и Храм Духа Светога. Бог исто тако има Своју вољу у Христу и тим савим у нама, има Своје вечно благовољење о нама и у нама. Зато је и створио човека, зато се и Христос очовечио, зато и крстисао, зато и преобразио, зато и распео и воскрсао за нас, међу нама, у среду нас и испред нас. Та и таква Личност, та и таква дела

Преображење Господње, икона Теофана Грка

Христова и јесте Црква православна. То је вера наша, то је стварност наша свагдашња и вечна. Бог зна за шта је створој човека, зна чему га је назначио. Зато су преображењске речи Бога Оца, изговорене на гори Тавору: Ово је Син мој Љубљени, Који је по мојој вољи! – за нас велика утеша и снага, наша вера и својственост, наш идентитет људски и хришћански. То је наша лична карта као православних хришћана, коју нам је сам

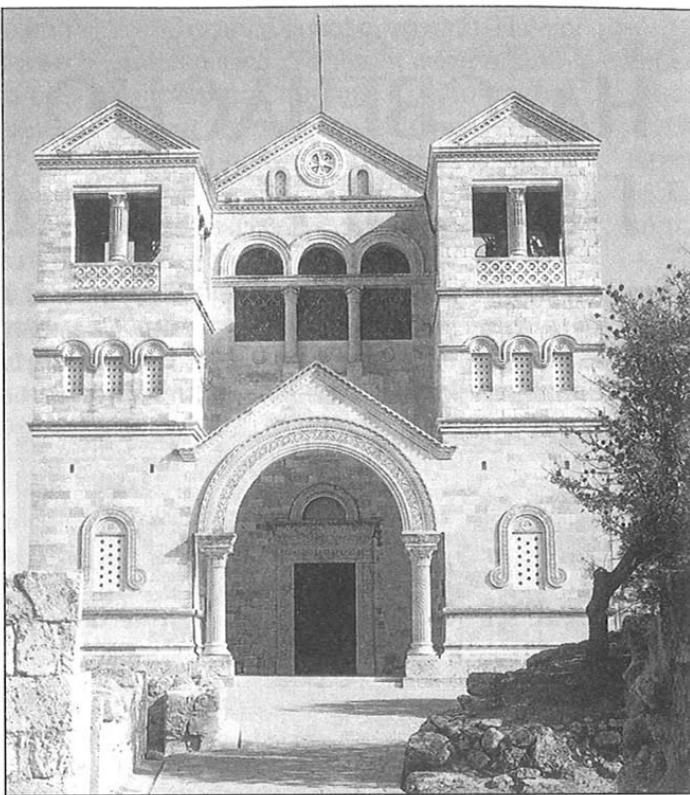
Бог дао, потписао и запечатио Духом Светим.

Али, треба и да слушамо Бога, треба да слушамо Сина Божијег, како је рекао Бог Отац на Тавору: Њега слушајте! Вера у Христа и прослављање Његовог Преображенења значи послушност светој Воли Божијој, која нам је у Христу Овековеченом и Преображеном дата и пројављена. Зато Њега да следујемо, Њега да слушамо, јеванђеље Његово да слушамо и творимо, вољу Божију да извршавамо, а не да терамо своју вољу, или вољу срда свога, грешнога и пристраснога, испуњено га сујетним и пролазним жељама и стварима.

Нека овај Празник преобрази срца наша.

Људи смо, рањиви, слаби, гневимо се, грешимо, али је људски по-

кајати се, исправљати се, преобразити се. Нисмо од камена, ни-

Базилика Преображења

смо од дрвета, него смо од крви и меса. Међутим, наше крв и месо понео је и вечно носи Син Божији, постао је Човек од крви и меса, како веле Апостоли Јован и Павле. И после као Човек, пронео кроз наш живот и унео у наше биће сву славу Божанства Свога, Светлост и славу Царства Небеског, Таворску Светлост. И све то оставио нама у Цркви Својој Богочовечанској. Али, Христос је и после Преображене на Тавору пошао на голготско страдање и прошао кроз крст и смрт, да наш грех очисти, да нас вакрсне преображене, препорођене, обесмрћене. Тај Његов пут треба да је и наш пут - преображенско - голготски и крсно - вакрсни. ■

**Према епископу
Атанасију (Јевтићу)**

БЕЗГРАНИЧНИ ИЗЛИВ БОЖАНСКОГА СЈАЈА

Данас на гори Тавору Апостоле обасјава безгранични излив Божанскога сјаја!

Данас се обзнањује Старога и Новога Завета Господар - Исус Христос, мени драго Лице и Име, заиста најслађе и најжељеније и сваки појам сладости превазилазеће.

(...)

Данас уши људске слушају ствари нечувене! Јер Виђени (на Тавору) Човек - Син је Божији, и као Јединородни Љубљени бива посведочен да је Јединосуштан (Оцу). Нелажно је сведочанство, истинито проглашење, јер сам Родитељ Отац исказује то проглашење.

Нека приступи Давид и нек удара у богогласну лиру Духа, и нека сада јасније и израженије опева пророчку изреку, коју је у старини издалека чистим и прозирућим очима провидео: Телесни к нама долазак Бога Логоса, што је изрекао као будући: Тавор и Ермон - именом Твојим обрадоваће се.

(...)

На гори, дакле, Тавору, узевши ученике прослављене висином врлина, преобрази се пред њима. Пред ученицима се преображава - вечно на исти начин Прослављени и (вечно) Сијајући Светлошћу Божанства. Јер, беспочетно од Оца Рођени, Он има природом беспочетно Зрачење Божанства, не јасније добивши биће, нити пак славу. Јер је Он из

Оца, и то беспочетно и ванвремено, имајући Сопствену Светлост Славе; и оваплотивши се, Он је Један Исти, остајући у истоветности Божанског Сјаја. И прославља се тело (Христово) истовремено са (својим) увођењем из небића у биће, и Слава Божанства постаје и Слава Тела, јер је Један и ово и оно Христос, једносуштан Оцу и нама саприродан и једноприродан.

Према томе, иако свето Тело (Христово) никада није било без удела у Божанској Слави, него се из крајњег сједињења по Ипостаси савршено обогатило Славом Невидљивог Божанства, тако да је једна те иста Слава Логоса и Тела, али будући да је слава била непројављена у видљивом Телу, била је невидљива за оне који не могу сместити оно што је и Анђелима невидљиво, за оне који су телесним vezama спутани. Преображава се, дакле, не накнадно добијајући оно што не беше, нити се претварајући у оно што не беше, него пројављује Својим ученицима Оно што (одувек) беше, отварајући њихове очи и чинећи их од слепих - гледајућим. И то значи оно: преобрази се пред њима. Јер остајући Сам у истоветности (Својој), сада, поред онога што се раније приказивао, видеше Га ученици (Преображеног) да се друго показује (као Бог у телу). ■

Свети Јован Дамаскин

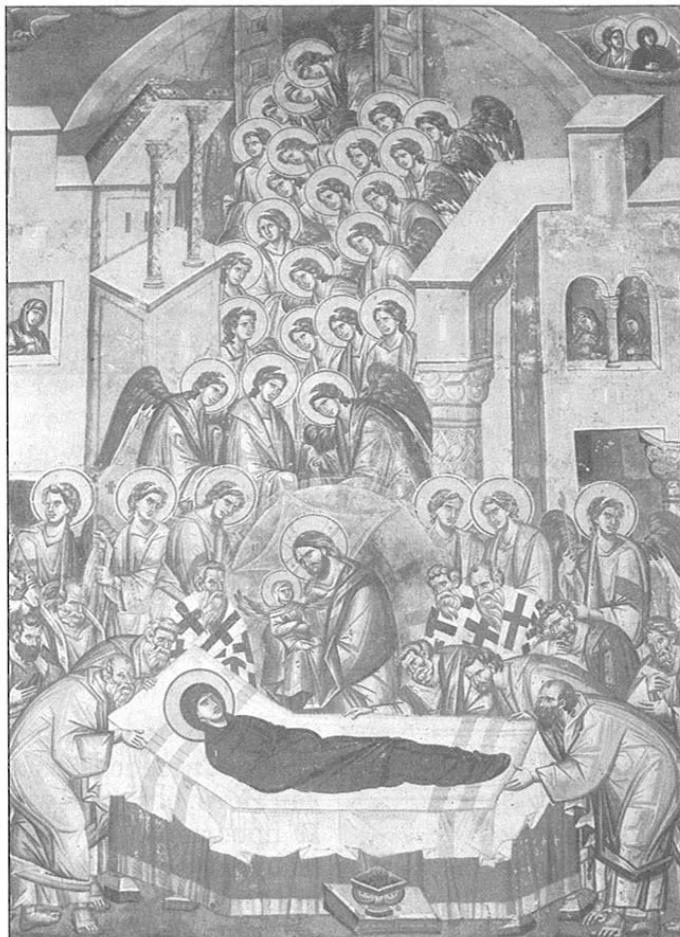
Свети Јован Дамаскин

ПОХВАЛА НА СВЕЧАСНО УСПЕНИЈЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Ову ти исходну трећу реч учиних, о Мајко Божија, страхом и Љубављу према Тројици, Којој си послужила, Очевим благовољењем и силом Духа, примивши Беспочетну Реч, Свemoћну Божију Мудрост и Силу. Прими, зато, топло усрђе, моћ превазилазеће. И даруј спасење, страсти душевних ослобођење, болова телесних олакшање, од неволја избављење, мирно стање живота, просветљење Духа

1. Обичај је заљубљенима у нешто да то држе стално на језику, и да дању и ноћу умом то замишљају. Нека ме зато неко не кори што трећи пут, поред претходне две, чиним ову садашњу похвалу Матери Бога мога, као неки дар исходни. Јер, не да Њој дарујем, него себи и вама присутним, о, божанствени и свештени саборе, предлажући јело душекорисно и спасносно одговарајуће овој свештеном ноћи, зарађујем тако духовно весеље. Јер, као што видите, захватила нас је оскудица у јелима. Зато и припремам ову гозбу, иако не скупоцену, нити достојно Оне која је позвала, него колико може да најужније задовољи глад. А не потребује Она похвала од нас, него ми потребујемо славу од Ње. Јер Прослављено, како ће се прославити? Како ће сунце постати сјајније? Извор светлости, како ће се просветлити? Него нама самима, овим што чинимо, венац плетемо. *Јер живим ја, вели Господ, и оне који Ме ћрослављају ћрославићу.*

А слатко је, заиста слатко пиће вино, и хранљиво је јело хлеб. Пошто вино весели, а хлеб срце човека укрељује. Али шта је слађе од Мајке Бога муга? Она ми је ум мој заробила, језик ми је Она свезала; Њу и будан и у сну замишљам. Она је Мајка Логоса, Она је и дародавац речи. Пород нероткиње, Који неплодне душе чини плодноноснима. Њено свештено и

божанствено Преслављење данас празнујемо.

Ходите, зато, да узијемо на тајанствену Гору, и поставши изнад животних и материјалних појава, и ушавши у божански и неухватљиви примрак, и будући унутар Божанске светлости, пе-смохвалимо бескрајномоћну Силу Христову.

Како је из Надсуштествене превасходности нематеријалне и свему оностране Очеве утробе, неиступљиво сишао у девствену утробу Богородице, и био зачет и оваплоћен, и кроз страдања добровољно ишао на смрт, и са телом које од земље има рођење, и кроз пропадљивост, стекао не-

пропадљивост, па се ка Оцу опет повратио, и Своју по телу Матер привукао ка Своме Родитељу: Њу Која је била Земаљско Небо - преселио је у Земљу Неднебеску.

2. Данас је духовна и одушевљена Лествица, - Којом сишавши Вишњи на земљијави се и са људима поживе, - користећи се смрћу као лествицом, са земље на небо се преселила!

Данас земаљска Трпеза, Која је Небески Хлеб Живота - Жар Божанства, безбрачно носила, би узета са земље ка Небесима; и Вратима божијим на истоку - врата Небеса се отворише.

Данас из земаљског Јерусалима, Град Божији Одушевљени, ка Горњем Јерусалиму пресељава се; и Она која је Прворођено-га све твари, Јединороднога из Оца, као Првенца Јединородног из Себе родила, настањује се у Цркву Прворођених; и Ковчег Господњи, Живи и Словесни, преноси се у станиште Сина.

Врата рајска се отварају и до-чекују богоносну Њиву, из Које израсташши Дрво Живота вечно-га уништи непослушност Евину и смртност Адамову. Сам Христос, Узрочник живота свих и свега, Пећину уклесану, Гору некаменосечену дочекује, од Које Камен без руку одсечен - васељену испуни.

Брачна Одаја Божанског оваплоћења Логоса, као у славној одаји почину у Гробу, одакле улази ка небеској одаји да славно са

Сином и Богом царује, а Гроб као невестинску собу нама на земљи остави. Гроб као невестинска соба?! Да, и од сваке невестинске собе свесјајни, не блистајући бљеском злата, ни сјајем сребра и одсјајима драгог камења, или украшен свиленом и златотканом одећом и порфиром, него Богосветлећим сјајем Пресветога Духа; не узрокујући спајање тела земаљских заљубљеника, него свезама Духа сједињење преподобних душа с Богом, боље и слаже од сваког другог.

Овај је гроб лепши од Едема! (...) Јер тело смртно са земље на небо пресели, док је онај (Едем) уздигавши се, у земљу свукао рођоначелника Адама. (...)

Овај је Гроб драгоцености од некадашње Скиније, примивши словесну и живу и Богосветлећу Светитељку, и Живоносну Трпезу, која је имала, не хлебове предложене, него Небески Хлеб; не огањ материјални, него је примила невештаствени Огањ Божанства.

Овај је Гроб славнији од мојсијевског ковчега, имајући удела не у сенкама и праобразима, него у самој Истини, јер је примио чисти и златовидни Сасуд, који је као плод донео Небеску *Ману*. Таблицу Живу, која је примила Уписану Реч, прстом Божијим - Свемоћним Духом - оваплоћену као Логоса Ипостасног, Кадионицу златну, која је родила Божански Жар, и сву творевину омионирила.

4. (...)

Сији, сији, Владико, да, мајци дужан, узвратиш што дугујеш за одгој! Испружи Божанске руке, прими Мајчину Душу, Ти Који си у руке Очеве предао дух на Крсту. Кликни к Њој неки слатки шапат: *Дођи, Лепошо, Најблискија моја*, Која лепотом девичанства зрачиш изнад сунца. Да-ла си ми оно што је Твоје; ходи наслади се заједно онога што је Моје. Ходи, Мајко, ка Сину! сацаруј са Оним Који је из Тебе и заједно са Тобом сиротовао!

Ова Беседа на Успеније Богородице одржана је на гробу Пресвете Богородице у Гетсиманији, на сам Празник Успенија, и то после прве две, као трећа, најкраћа Похвална Беседа на Успеније, изговорена и она у току ноћног бдења.

Отиди, Госпођо, отиди! Не по мојсеовски: Узићи, и скончај: него већма: Скончај, и тако узићи! Душу предај у руке Сина Твога. Предај прашњаво - праху, јер ће и оно бити заједно узнето.

Подигните, народе Божији, очи своје, подигните! Гле, на Сиону Ковчег Господа Бога над војскома, и њему телесно предстадоше Апостоли, сахрањујући Живочишно и Богопријемно Тело Њено, а нематеријално и невидљиво окружују Анђели, са страхом служитељски предстојећи Мајци Господара свога. Сам Господ присуствује, Који је свуда присутан и све испуњује и све обухвата, Којему места нема ниједног, јер је све у Њему, као Творачком и и Свесадржавајућем Узроку.

Гле, Ђева, Кћер Адамова и Мати Божија, због Адама Тело у земљу шаље, а Душу због Сина у Небеска насеља предаје.

Нека се освећује Град Свети, и на благослове нека добије благослов вечни!

Проласку Божанског Тела нека претходе Анђели и нека Гроб укращавају.

Нека га укращава Сјај Духа Светога!

Нека се припремају мириси, и нека се они миропомажу свепречистим и свемирисним Телом Богородице.

Нека дође вино чисто, и нека поцрпе благослов из пречистог Извора благослова.

Нека се весели Замља полагањем тела! Нека радосно трепти ваздух узласком Духа Њеног. Нека дувају лахори росоносни и пуни благодати. Сва твар нека празнује узлазак Богоматере. Хорови младића нека кличу. Језици ритора нек теку похвалама. Срца мудраца нек философирају о чуду. Старци, који имају чесну седину, нека нетремише плодоносе созерцања. Сва творевина нека приложи свој допринос, јер ни тамо не може достићи ни најмањи део вредности Празника.

5. Ходите сви, да умно саотићемо са Одлазећом.

Ходите сви, да љубављу срца сијемо ка гробу заједно са Силазећом.

Окружимо најсвештененији Кревет.

Певајмо свештене химне, овако што припевајући:

Радује се, Благодатна, Господ је с Тобом!

Радује се, Предодређена Мајко Божија!

Радује се, Предизабрана предвечним Саветом Божијим!

Најбожанскија Младића Земље!

Обиталиште Божанског Огња.

Духа Светога најсвештененија Статуо.

Изворе Воде живе.

Рају Дрвета живота.

Реко пуна миомира Духа Светога.

Земљо Божанскога Жита.

Ружо девичанством најсветлија и одишућа миомиром благодати.

Крине Царскога ограчача.

Овца која роди Јагње Божије, Које узима грех света.

Радионицо нашега спасења.

Узвиšенија од Анђелских Сила.

Слушкињо и Мајко Божија!

Ходите, да Гроб пречисти обгрлимо, и божанску благодат поцрпимо.

Ходите да душевним наручијима свагдадевствено тело Богородице понесемо, и заједно у Гроб уђемо, и са Њом саумртвимо се, одступајући од телесних страсти, а саживимо живот бестрасни и пречисти.

Да чујемо божанске химне произношene из невештаствених уста Анђелских.

Уђимо поклањајући се, и познајмо чудесност ове Тајне: како би узета, како се уздиже, као се узнесе ка Небу, како предстоји Сину изнад свих Анђелских чинова! Јер нема никаквог растојања између Мајке и Сина. ■

Превео епископ
Атанасије (Јевтић)

ПРАЗНИК УСПЕНИЈА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Богородичин празник из реда дванаест Великих празника Православне цркве, познат и као Велика Госпојина. У давнини славио се истога дана када и Сабор Пресвете Богородице. Слављење празника Успенија Пресвете Богородице 15/28. августа, уведено је у Јерусалиму током VI века. Из једног јерусалимског канонара, који потиче из VII века, сазнаје се да је базилика у Гетсиманији, подигнута за време цара Маркијана, била посвећена Успенију Пресвете Богородице. У Византији је празник Успенија уведен за време цара Маврикија (588-602) с тим да се празнује 15/28. августа.

Стихире за овај празник писали су патријарх цариградски Герман (+740), Јован Дамаскин (пре 745), Анатолије (IX век), Теофан Исповедник (IX век), цар Лав Мудри (+911).

У Гетсиманији, где се налази Богородичин гроб, а такође и у Русији, по угледу на погреб Господа Исуса Христа, на јутрењу Велике суботе, врши се чин погреба Пресвете Богородице, који је изложен у грчким и словенским рукописима.

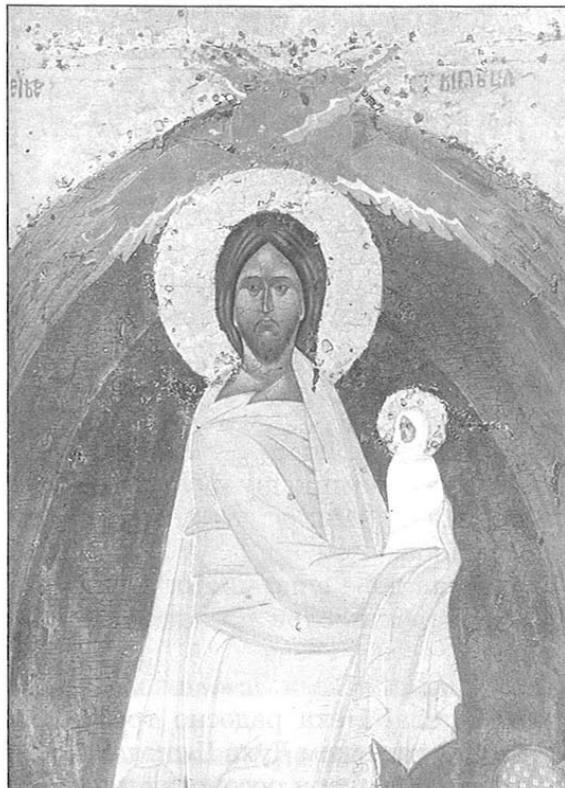
За дочек овог празника служи Великогоспојински или Успенски пост који почиње 1/14. августа, а завршава се уочи Велике Госпојине. ■

Сава, епископ шумадијски

ИКОНОГРАФИЈА БОГОРОДИЧИНОГ УСПЕЊА

Иконографија Успења темељи се на апокрифним текстовима. Тачно време њеног настанка није познато, али једна представа смрти Богородице из VII-VIII века очувана је у Сионској цркви у Јерусалиму. Стари примери ове теме, сачувани у сликарству Кападокије и на уметничким предметима малог формата цариградског порекла, потичу из IX и X века. Њено ширење у византијској уметности на тлу Балкана почиње у доба Комнина, а њено место, испрва у склопу различитих делова сликаног програма, устаљује се на западном зиду наоса.

У најстаријим обрасцима личности укључене у композицију чине само апостоли, понеки епископ и Христос психопомп окружен анђелима. У доба Палеолога, сходно наративном духу тог сликарства, уводе се друге споредне личности споменуте у апкрифија. Решења ограничена на главне пратонисте приповести, као што су она у охридској Светој Софији, Курбинову или Дафнију, обогаћују се у XIII а посебно у XIV веку многобројним новим елементима. Ширење композиције Успења преко читаве површине западног зида у складу је, наравно, с општим развојем византијског сликарства. Знаменити пример Сопоћана илустру-

Икона Успења Богородице, дечјаљ, рад Теофана Грка

је прву етапу обогаћивања теме. Језгро композиције допуњено је повећом скупином анђела иза Богородичиног одра и неколицином посматрача на балкону. Увођење отворених врата неба означава други корак у развоју иконографије. То решење подразумева и апостоле, на облацима, и анђеле, који стижу на Богородичину сахрану. Приказан други пут, Христос чека пред вратима неба да прими душу Богоматере. Ова фреска изузетне

лепоте постаће током XIV века узор, који је, у зависности од развијања нарације у том стилу, допуњаван још неким елементима надахнутим песништвом. Тај развој се може пратити почев од примера у Милутиновим задужбинама или у остварењима његове радионице. У Богородици Пиривлети Охридској (1294/95), првом у низу, сцена Успења уоквирена је двема епизода, једном која догађају претходи и другом која за њим следи: Опраштањем Богородице и Полагањем у гроб. Циклус ће се поновити и у другим споменицима XIV века. У сцени Успења испред отворених врата неба анђели образују почасни шпалир. У Светом Никити скупина анђела такође чека Богородицу пред отвореним вратима неба, на које ће се њена душа у виду повијеног детета успети на рукама других анђела; очувани фрагменти у Краљевој цркви одговарају истом иконографском обрасцу. Тај је догађај описан с истинским изобиљем појединости у Грачаници и, надасве, у Старом Нагоричину, где је Успење преобразено у призор сахране, допуњено епизодом кад младом јеврејском свештенику, који је покушао да преврне одар и тако га оскрнави, архангел Михаило одсека светогрдне руке. ■

Драгиња Симић-Лазар

Богословски разговори

ХРИСТОЉУБИВО МОНАШТВО ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВНОСТИ

Саговорник Каленић је до Ксенија Кончаревић, професор руског језика на Богословском факултету Српске Православне Цркве у Београду, изврсни познавалац руског језика, културе и Цркве, као и веома плодан писац и преводилац. Повод за овај разговор је књига "Путевима руске монашке духовности - антологија руског стараштва од једанаестог до деветнаестог века", коју је приредила и пропратила изванредном уводном студијом наша саговорница, а чије је друго издање објавила издавачка установа наше епархије

КАЛЕНИЋ: Овај разговор можемо почети освртом на Вашу књигу "Путевима руске монашке духовности", која је, мислим да би се то слободно могло рећи, круна Вашег досадашњег рада. Можете ли нам нешто рећи о структури и садржају ове значајне књиге, као и о мотивима њеног настанка?

КОНЧАРЕВИЋ: Књига која је, по благослову Његовог Преосвештенства епископа шумадијског г. Јована, доживела, ево, већ друго издање (прво је објавио манастир Тресије, а друго - епархијска издавачка установа "Каленић"), настала је као плод мог вишегодишњег бављења руском културом и духовношћу. Непосредан подстицај за њен настанак дао јеprotoјереј др Љубивоје Стојановић, професор Православног богословског факултета у Београду, који је почетком 2003. године, као главни и одговорни уредник "Православља", дошао на идеју да у овом гласилу једним озбиљнијим и дужим фељтоном обележимо троструки јубилеј једног од највећих представника руске монашке духовности, светог бањашке Серафима Саровског (250 година од дана рођења, 170 година од блаженог упокојења и сто година од откривања његових светих моштију и прослављења у чину Преподобних, односно канонизације). Почекла сам да пишем "по поруџбини", са унапред одређеном дужином сваког наставка, али надахнуће је било толико снажно, а и рад са литературом коју сам консултовала тако захтеван и обиман, да сам постала свесна да би било штета ограничити се на часописни фељтон, и тако су спонтано почеле настајати две верзије

је сваког текста - краћа, за објављивање у "Православљу", и дужа, за неку будућу књигу о којој сам тада имала само некакву нејасну и магловиту представу: нијам знала ни ко би је издао, ни ког би обима била, ни који би конкретно материјал обухватала. Временом се, по преизобилној благодати Божијој, све искристало и дошло на своје место: определила сам се да у књизи представим историјски развој и феноменологију руског стараштва од XI до XIX века, и то тако што ћу српском читаоцу најпре понудити културолошко-историјске и биографске податке и општи осврт на стваралаштво највећих представника руске монашке духовности из овог периода (свети Антоније и Теодосије, сабор преподобних из Кијево-печерске лавре, старац Сергије Радоњешки, устроитељи монашког општежића на далеком Северу - Кирил Белојезерски, Корнилије Комельски, Јосиф Волоцки и други, преподобни Нил Сорски, свети Димитрије Ростовски, свети Тихон Задонски, старац Пајсије Величковски и његова школа, преподобни Серафим Саровски, свети Игнатије Брјанчанинов, свети Теофан Затворник, старице Арсенија Уст-Медведицка и Таисија Леушинска, велики оптински старци Амвросије, Макарије, Леонид-Лав, Варсонуфије), а затим и избор из њиховог стваралаштва - преводе њихових богословско-подвижничких списа, извода из преписке, монашских типика које су устројавали, одломака из њихових житија... Након 4-5 месеци рада, када су се обриси књиге већ увек помањали, Господ ми је подарио благодат да упознам јереја Нико-

лу Миловића, уредника издавачке делатности манастира Тресије на Космају, у чијој библиотеци је објављено више значајних наслова управо из руске монашке духовности. Тако се већ на Преображење Господње готов рукопис нашао у рукама издавача. Велика је за мене духовна радост и част била да овакво штиво уступим једном, рекло би се, скромном издавачу, али са добро профилисаном и препознатљивом продукцијом. И наравно - пошто је реч о манастиру, рукопис сам уступила без накнаде, са жељом да ова књига буде моје скромно уздарје и руској духовности, на чијим живоносним изворима сам се формирала, и нашем христољубивом монаштву - стубу и тврђави српске православне побожности. Временом је она нашла пут до читалаца и доживела, захваљујући Његовом преосвештенству епископу Јовану и уреднику издавачке делатности шумадијске епархијеprotoјереју др Зорану Крстићу, и друго издање, и наилази, колико чујем, на леп пријем код богословске омладине, међу монасија, православним интелектуалцима, верницима разних узраса и образовних нивоа заинтересованих за духовно наслеђе Свете Русије.

КАЛЕНИЋ: Како сте се определили за бављење управо руском културом и духовношћу?

КОНЧАРЕВИЋ: Тешко је ту "разабрати у плетиву", али покушаћу. С једне стране, бављење овом проблематиком природно проистиче из мог професионалног ангажмана: по образовању сам, наиме, филолог, слависта (завршила сам студије русистике на Филолошком факултету у Бе-

ограду, где сам и магистрирала и докторирала), у научним радовима бавила сам се, између осталог, и интеракцијом језика и духовности, а неколико година предавала сам на Филолошком факултету, поред других предмета, и историју старе руске књижевности. Управо на тим предавањима уочила

сам колико је младим људима одраслим у доминантно секуларној средини тешко да успоставе контакт са најбољим творевинама људског духа насталим у једном другачијем добу, у оквирима христоцентричног погледа на свет. То сазнање, међутим, није ме обесхрабрило: доживела сам га као својеврstan мисионарски изазов и почела да, ненаметљivo или истрајно, студентима приближавам и општи контекст у коме су дела средњовековне руске књижевности настала, и начела "естетике унутрашњег", са чијег полазишта се та дела једино ваљано могу тумачити. Када сам преšла на Православни богословски факултет, где ево већ седам година предајем руски и старословенски језик, на предавањима и у уџбеницима које сам израдила настојала сам да код студената што више изграђујем љубав према руској култури, да их сензibiliшем за једну нову димензију духовности из које се боље сагледава и властита национална традиција. Тако су, дакле, студенти филологије и теологије имали и улогу својеврских коаутора у настајању књиге која је повод за наш разговор. Али нису једино професионални подстицаји ти који су ме навели на бављење руском културом и духовношћу: одлучујући су, заправо, неки дубљи, тананији мотиви. Пре свега, то је властити дожи-

вљај руске духовности, који тешко да бих могла речима доčarati (и можда је и боље да остане у скривеној клети срца), али који је из корена преобразио моју личност и подстакао ме, још на студијама, на боготражитељство, на свесно приступање Цркви Христовој. Могла бих једино да, као властити кredo, поновим речи великог немачког песника Рајнера Марије Рилкеа, који је пред крај живота забележио: "Шта дугујем Русији? Она је начинила од мене оно што сам постао, из ње је потекла моја духовност, сва моја најдубља исходишта су - тамо." Најзад, не би било умесно заобићи ни подсећање на неке наше породичне везе са Русијом - пре свега, на личност блажене успомене далматинског епископа Симеона Кончаревића, предводника велике сеобе Срба са Далматинског Косова у јужну Русију, чији сам директни потомак (његови посмртни остаци и данас почивају у Петропавловском манастиру у Кијеву), а затим и на мог прадеду по мајци, покојног Никифора Белоцића, родом из Мошорина у Бачкој, који се за време Првог светског рата обрео у Русији и чија су казивања о тој чудесној земљи беззабалних пространстава пренешена у нашој породици са колена на колено.

КАЛЕНИЋ: Ваша књига обухвата период од XI до XIX века.

Каква је, по Вашим сазнанијима, ситуација у руској Цркви у XX веку? Да ли традиција чије нити пратите наставља да живи и даље? Ако наставља, реците нам у ком облику се одвија тај живот?

КОНЧАРЕВИЋ: Двадесети век отпочео је у Руској цркви величанственом литургијском обновом,

припремањем грандиозних реформи Цркве у склопу десетогодишњих припрема за велики Помесни сабор 1917-18. године и током његовог одржавања. Нажалост, неповољне историјске околности осујетиле су спровођење ових подухвата и донеле Руској цркви прогоне суровије од оних из времена Нерона и Диоклацијана. Само за две године, од октобарског преврата 1917. до краја 1919., ликвидирано је 320 000 свештенослужитеља, а прогањање, утамничење и ликвидирање хришћана кулминацију ће достићи тридесетих година (период од 1932. до 1937. званично је био проглашен за "безбожну петолетку"). У време Хрушчова и Брежњева, па и њихових наследника - све до краја 80-их година - Црква је у Русији и даље била распета на Крсту, само са донекле изменјеним методама "убијања Бога" у народу (рецимо, интелектуалци и млади људи су за исповедање Христа затварани у психијатријске клинике и излагани суровим тортурама). Многи манастири били су затворени, читава братства и сестринства ликвидирана - али ни у таквим околностима није угасло кандило руског стараштва, нису прекинуте оне живоносне нити које повезују руске хришћане XX и XXI века са традицијом монашке духовности из минулих столећа:

Господ је подарио благодат духовништва не само свештеномонасима, попут, рецимо, старца Сампсона Сиверса, Николаја Гурјанова, Саве Псковског, него и монахињама, попут изабранице Мајке Божије - полуслепе, непокретне, болесне, убоге, од свију презрене матере Макарије, која је живела у свету, у забаченом сеочу Темкину, мучена злобом и пакошћу околине и поштована од благочестивих хришћана из целе Русије, свештеницима (наша црквена јавност, примера ради, упозната је са делатношћу оца Алексеја Мечева), па и бројним духоносним мирјанима. Од познатих савремених духовника који негују најбоље традиције руског стараштва ваљало би споменути, рецимо, архимандрита Јована Крестјанкина из Псковско-печерског манастира, архимандрита Кирила Павлова, духовника Лавре Свете Троице у Сергијевом Посаду... Рекла бих да се њихов стил духовног руководења мирјанима (говорим на основу читања њихових дела и литературе о њима, а нажалост, не и на основу личног искуства) складно надовезује на онај приступ што су га су изградили свети Теофан Затворник и преподобни старци из Оптинског манастира, који су били кадри да вери привлаче све - од сељака, трговаца, спахија, до интелектуалаца највећег формата. Уверена сам да ће се те најбоље традиције чувати и у будуће.

КАЛЕНИЋ: Да ли је и у којој мери српска монашка духовност XX века формирана под руским утицајем?

КОНЧАРЕВИЋ: Два су крила дала замах обнови и развоју нашег монаштва у XX веку: руски утицај и делатност светог Николаја Охридског и Жичког (и његовог богоомилитског покрета). У таласу емиграције, који је у Краљевину СХС донео око 45.000 (по неким подацима чак и 60-80.000) прогнаника из Русије, нашло се и доста монаха: неки од њих распоређени су у српске манастире (често су постављани за старешине српских обитељи, као што је био случај са игуманом

Могла бих једино да, као властити кredo, поновим речи великог немачког песника Рајнера Марије Рилкеа, који је пред крај живота забележио: "Шта дугујем Русији? Она је начинила од мене оно што сам постао, из ње је потекла моја духовност, сва моја најдубља исходишта су - тамо."

Сергијем из Тумана, касније настојатељем манастира Манасије, архимандритом Кирилом из манастира Светог Прохора Пчињског, архимандрита Митрофана из Раковице и касније Дечана, игумана Венијамина из манастира Светог Наума на Охридском језеру), други су остали у компактним обитељима, као чувено Валаамско братство на челу са јеромонахом Амвросијем Кургановом и 25 монаха који су се настанили у манастиру Мильково, или Лесњенско сестринство са 80 монахиња и игуманијама Екатарином Јефимовском и Нином Косаковском у Хопову. Руске каљуђерице имале су пресудну улогу у обнови српског женског монаштва, чија је традиција била прекинута због тешких историјских прилика за време петовековног робовања под Турцима: сестре из Лесна заслужне су за оснивање 27 женских манастира у нашој земљи између два рата, и у многима од њих Рускиње су биле постављене за игуманије или намеснице. Мильковски монаси, предвођени архимандритом Амвросијем, духовним чедом преподобног Амвросија Оптинског, пренели су у Србију тиховатљски дух Оптине и Валаама: под њиховим утицајем развијаће се многи српски искушеници и монаси, међу њима и један од највећих савремених духовника у васељенском Православљу - блаженопочивши старац Тадеј (Штрбуловић) из манастира Витовнице.

КАЛЕНИЋ: Познати сте и као плодан преводилац. Да ли данас доволно преводимо са руског на српски и са српског на руски језик? Да ли су ти преводи доволно квалитетни? Да ли постоје нека капитална дела која још нису преведена са руског језика?

КОНЧАРЕВИЋ: Преводилаштво гради споне између националних култура, и као такво представља изузетно значајну

делатност у свакој области стваралаштва, а особито у сferи теологије и духовности. Превода са руског језика у овој области има, нарочито од средине 90-их година (продукција "Светигоре", Православне мисионарске школе "Св. Александар Невски", "Логоса", "Светила", манастира Хиландар, Тресије, поједињих епархијских издавачких кућа), као што и захваљујући преводима на руски језик читалачка публика најмногољудније помесне Цркве упознаје наслеђе истакнутих српских богословова XX века (аве Јустина, владике Николаја, митрополита Амфилохија, владике Атанасија Јевтића). О квалитету се може говорити са два аспекта: са аспекта одабира дела која ће се преводити и са аспекта реализације самих превода. Када је о првом аспекту реч (други би изискивао доста времена и простора и можда је примеренији неком стручном часопису), у академској богословској средини често се изричу критичке примедбе у смислу да су са руског језика највише превођена популарна дела. То је апсолутно тачно: у преводилачкој продукцији са руског језика остварено у минулих 10-15 година доминирају књиге намењене најширем кругу читалаца - дела класика духовне литературе (свети Тихон Задонски, Теофан Затворник, Игнатије Брјанчанинов, Јован Кронштатски) и значајних савремених духовних стваралаца (св. Јован Шангајски, архиепископ Јован Шаховској, митрополит Антоније Блум, архимандрит Рафаило Карељин и други), премда нису заобиђени ни неки значајни руски теолози, укључујући и оне из дијаспоре -protojереј Николај Афанасјев, protojереј Александар Шмеман, protojереј Јован Мајендорф, Н. Успенски, Л. Успенски, protojереј Н. Балашов, архиепископ Аверкиј Таушев, епископ Ила-

Представљање књиге "Путевима руске монашке духовности"

рион Алфејев... Доминација популарне литературе једноставно је представљала и представља императив тренутка: не заборавимо да је време у коме живимо још увек време евангелизације, време придобијања људи за Цркву и хришћанске вредности после вишедеценијске апостасије. Тако је, рецимо, и у Русији у XI веку највише превођена класична светоотачка (махом византијски Оци из IV века) и "масовна" литература - житија, патерици, збирке поука и афоризама, хронике, јер је, након христијанизације, било неопходно у кратком временском року усвојити огромна богатства хришћанске цивилизације стваране вековима, да би се постепено приступило превођењу и најзначајнијих дела из актуелне византијске духовне литературе (свети Теофилакт Охридски, свети Симеон Метафраст и други). Када је реч о приоритетима у превођењу, мислим да је, поред дела академске теологије и уџбеника за богословске школе и факултете, убудуће неопходно више радити на превођењу руске уметничке књижевности пројекте хришћанским идеалима (Буњин, Јесков, Пантелејмон Романов, Иван Шмељов, Борис Ширјајев, Викторија Алфејева, Јулија Вознесенска), литературе за децу и омладину (protoјереј Артемије Владимијор, Владимир Крупин и други), и, наравно, класика ру-

ске духовности (свети Теофан Затворник, који је, поред духовничког искуства, поседовао и бриљантна знања из психологије и педагогије - дисциплина што их је предавао у Духовној академији, српском читаоцу остао је још увек готово непознат: на наш језик није преведена ни десетина његовог опуса).

КАЛЕНИЋ: Занима нас и Ваше мишљење о богослужбеном језику наше Цркве. Српски или црквенословенски? Каква је, по сличном питању, ситуација у данашњој Русији?

КОНЧАРЕВИЋ: У Русији је црквенословенски једини званични богослужбени језик, али руски верници немају толико проблема у његовој рецепцији из разлога што је руски књижевни језик још у XVIII веку постављен на црквенословенску, а не на народну основу (тих проблема не бисмо имали ни ми Срби да смо се определили за славеносрпски језик, књижевни језик грађанске класе војвођанских Срба у XVIII и првој половини XIX века). Уз то, у Русији се још од почетка XX века ради на иновирању самог црквенословенског језика и његове норме (захвати у синтакси, морфологији, лексици, ревидирање богослужбених књига у правцу осавремењивања црквенословенског текста). Код нас је, чини ми се, најприроднија коегзистенција, dakле напоредно постојање оба богослужбена израза - и тра-

диционалног и савременог, у срасмери условљеној карактеристикама конкретне средине (парохијска или монашка заједница, урбана или рурална, једнонационална или вишенационална средина, матица или дијаспора). Мислим да би потискивање или губљење црквенословенског језика знатно осиромашило пуноћу српске културе и повукло за собом сужавање нашег народног и црквеног идентитета, али би и круто инсистирање на њему било контрапродуктивно са становишта мисионарских потреба Цркве.

КАЛЕНИЋ: На чему тренутно радите? Да ли је у питању неки превод или ауторска студија?

КОНЧАРЕВИЋ: Увек радим на више планова, па тако и сада: приводим крају превод Минеја за читање са прологом за сваки дан у години, обима од око 2000 страна, за који ми је благослов дао владика жички г. Хризостом (Столић), а на научном плану бавим се неким питањима из домена лингвокултурологије и теологије језика (преплитања језика и православне духовности), и надам се да ће то бављење у драгедно време резултирати новом књигом.

КАЛЕНИЋ: На крају овог разговора, реците нам шта мислите о нашој актуелној подели на такозване гркофиле и русофиле? Да ли је та дилема лажна и да ли је она плод наше неофитске незрелости или постоје неке реалне основе за њу?

КОНЧАРЕВИЋ: Подела о којој говорите умногоме је плод неизнања и духовне незрелости. Су противстављати руску традицију грчкој значи не само делити две половине срца Богочовековог, него и негирати елементарну историјску и културолошку чињеницу да је руска култура и духовност поникла на темељу византијске, и да је без ове потоње практично не би ни било. То, наравно, не значи да су у интеркултурном дијалогу Руси били инфериорна страна - напротив, они су прихватали најбоља и најзрелија остварења византијске културе и духовности и уједно њој даривали своје најзрелије плодове (рецимо,

још у XI веку знаменити беседници Климент Туровски и Климент Смољатич били су превођени на грчки језик). У данашњем "русофилству" и "гркофилству" углавном се руководимо неким стереотипним представама, које су почесто без основа (рецимо, схватање да је Русија ултраконзервативна средина, да у њој нема ни трага од литургијске обнове - а управо је у Русији почетком XX века покренута најопсежнија институционална литургијска обнова у васељенском Православљу, и управо су руски теолози дали најзначајнији допринос њеном теоријском осмишљавању). Мислим да и из руске, и из грчке средине треба да прихватамо оно

најбоље, оно што ће унапредити наш црквени живот: код Грка импресионира организованост парохијског живота, њена масовност, очувана жива црквена самосвест код већине грађана, масовно држање постова, уредно причешћивање, добро организована харитативна делатност, затим уређеност општежитељног монаштва, његова утемељеност на светоотачким традицијама; код Руса, и поред тешкоћа које неминовно прате поновну евангелизацију након седам деценија доминације атеизма, импресионира озбиљност односа хришћана према својој вери (мислим да тамо номиналних верника нема!), интензивност боготражитељства

међу интелигенцијом и омладином, црквена дисциплинованост верника, саможртвени мисионарски, духовнички и харитативни рад свештенства и монаштва.

КАЛЕНИЋ: Остаје ми само да Вам се у име читалаца "Каленића" захвалим на времену и стрпљењу које сте одвојили за нас.

КОНЧАРЕВИЋ: Хвала и Вами, оче Никола, и нека би Вам Господ подарио преизобилну благодат у јређивању "Каленића", на корист и духовно узрастање свештенства, монаштва и верног народа Богом спасаване Епархије шумадијске".

разговора
Никола Миловић, свештеник

ГРАНИЦА

И небо сам ћадом накривио
Ноћ ми леђо сстоји ћарава
У неповрати већар ме селом окривио
Младости давно девојко варава

Рањена ћлаче луна
са фронтира од Солуна

Претходница деветој ћука нахеро ћу мре
Све ми шајне зарасле у ћраву
Крени се момче војно са ће ћланине бре
Обићи кроз јорђован у ћробу мајку Раву

Верена ћлаче луна
по фронтиру од Солуна

Никада нано да видим Ђевђелију
Мноће су овде никле шајкаче ћлаве
Свајлове чекамо зором леђу Анђелију
Да ћревије заувек младе ћлаве

Спушдена ћлаче луна
са мора од Солуна

Рђа је ћала нанона белу кокарду
Бујице однеле наше ћраке
Тојове не чујемо ни краљеву ћарду
Нико да окади ове раке

Једино ћлаче луна
војнике од Солуна

АДАМЕ ГДЕ СИ

Адаме ћде си К'о сунце виче Он
Зајевали анђели узбуну
Муња смрти боде сваки електрон
Бећунци до змије Очи у жбуну

Он ми рече ћреба да распрем распрем бој
Дрвећа мудра ли су ћиха и ћраве
Мршав стијим Ева чучи Распреме ми невиђени рој
У жиле ми неко завео мраве

Адаме ћде си јеца близићави звон
Којој бих води и ћишици ћојег мој обрнјко
Све ћлачу ћамну рану који не воли Он
Први ћу ћи збој мене леђла си ћијана срно

Адаме ћде си Клима сунцокрећи мој жућ
Гле свако биље ћони ме на ћлаг
Где сам Адаме ћде сам Куда ми је ћућ
Последњи дан у који бејах млад

И за која мрех
Успај Ева Долази Он
Како како да живимо ћрех

Адаме ћде си Чуј моћа воскресења звон

Све ћу ћамо ћеби да дам
Када ћи дођем и Ја да будем доле Адам

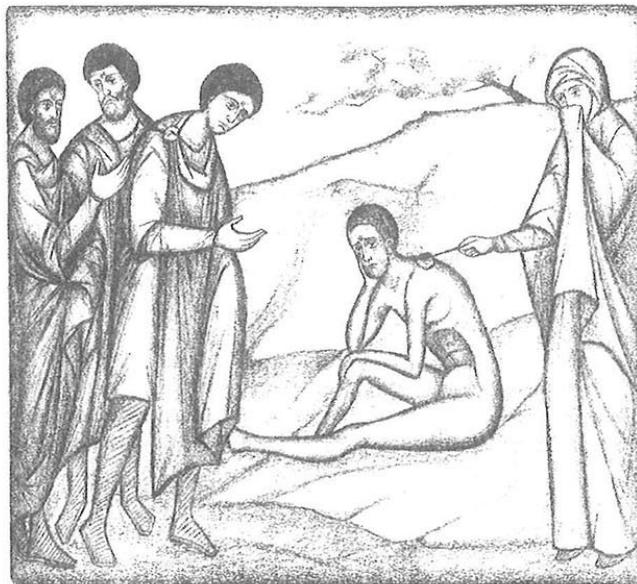
**Данило (Крстић), Из књиге "Крунско благо",
Нови Јорк 1963. године**

ХРИШЋАНСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ ЗЛА

Научна објашњења смењују узрок зла у својеобразно функционисање природних, моралних и друштвених односа. Научна мисао, уз одређену сигурност и методичност, прибегава подели зла на природно и морално, не занимајући се при том за питања метафизичког тумачења. Аксиоматски искази и тврдње се свакако већ налазе изван граница описне и аналитичке науке. За (опшtro) научно око постоји природно и противприродно функционисање стварности. Другим речима, наука познаје и установљује физиологију и патологију природне, моралне и друштвене стварности. На тај начин она може да стиче било какво сазнање, чак и када се уочава нарушавање "законитости" у простору моралног и друштвеног владања, и да предлаже могуће начине излечења, односно повратак противприродног у оквире природног. Резултати су некад тријумфални а некад разочарајући, а са њима некад преовладава оптимизам а некад пессимизам. На пример, сви људи, у границама властитих могућности, могу да науче шта је то складно развијање тела, који су предуслови за здрав живот, и који узроци могу да доведу до нарушавања складности физиолошких односа. Исто то може да се види и у простору моралног и друштвеног владања. Па ипак, у свим тим областима некад се добија а некад губи битка против изопачајућих сила; а све то, опет, заједно са другим схватањима, представља природну (тј. физичку) стварност.

Овај научни и механички приступ јасно се намеће својом реалистичном основом и конкретним резултатима. И нико се, наврно, не би противио таквом кретању по површини поменутих ставова. Но, они други, који за основу имају начела стваралачке слободе, указују на опасност од

Праведни Јов

тога да се човеков живот зароби у оквире нечовечне законитости, где ће на безличан начин бити одређени чак и лични и танани односи моралног и друштвеног владања. Штавише, они тврде да таква научна становишта физиологије и патологије неизбежно доводе до начела која су на штету слабих. Отуда се веома лако јављају видови етичке неосетљивости и неморалног живота, и уопште, јављају се тежње за стицањем неограничене моћи, за бољим животом или за обезбеђивањем средстава која ће одстранити и излечити свако патолошко стање. Други би рекли како и сама наука може да покаже да такве тежње припадају патологији друштвеног тела. Тако се, међутим, налазимо пред избором.

Од почетка двадесетог века, са великим упорношћу нам се намећу разна гледишта из области социологије. Зло се углавном посматра у оквирима патологије друштвених односа. Та схватања, заснована пре свега на социјалној философији Карла Маркса, претендују на апсолутну научност. Па ипак, осим научних основа, користе се и ерминевтичким претпоставкама у вези са антиномијом зла. Сагласно са тим друштвеним схватањима, у њиховим начелним цртама, узрок зла не треба тражити у унутарњим ко-

ренима човекове личности, него само у спољашњим и социјалним факторима. Основни узрок социјалне беде јесте неједнакост друштвених сила, која је одређена пре свега радним и производним односима. Несрећни, болесни телом и душом, потлачени и злочинци, јесу жртве друштва у коме влада социјална неједнакост. Ова неједнакост, уосталом, одређује и уобичају класну борбу. Коначно, читав проблем зла јесте проблем ваљање медицине, исправног образовања и социјалне правде остварених у равнотежки социјалних сила. Тако ће болести тела и душе, духовна заосталост, социјална обесправљеност, рат, и уопште свака социјална беда, престати да врше ужасавајући и понижавајући утицај. Када се људи телесно, интелектуално и социјално развијају под једнаким условима, тада нестаје онај кобни вид друштвеног зла, а природно зло се посматра са потпуним оптимизмом у оквирима све већих и већих могућности науке и технологије.

Из реда ових оптимиста данас се појављују поклоници и поштоваоци социјалне правде и мира. Па ипак, ова наивна борба многих таквих мученика, сигурно упада у замку догматизма и сврсисходности које врло вешто негују невидљиве и изванредно организоване сile. У домену теорије, уосталом, многи задржавају крајње уздржан став према свакој предањској вредности (напросто, причају само о некаквим културним манифестацијама), плашећи са да не оживе елементе секуларизма. Поврх свега, најчешће нису у стању да схвате колико се динамизма крије у свим аспектима народног предања. Са друге стране, врло је тужан призор кад површне хришћанске апологете осуђују такава социјална схватање, а проповед о миру и социјалној правди остављају другима.

Паралелно са овим социјалним струјањима, дубинска психологија је у многим случајевима подржавала различите или свим супротне ставове у односу на гледишта социјалне философије. Социјално зло није посматрано као последица спољашњих утицаја, који извиру углавном из социјалне неједнакости, већ као последица унутарњих душевних нагона који доводе до агресивности и до грабежљивости. Неправде, злочини, ратови, мучења, углавном потичу од болесне душе, а не од болесне друштвености. Овакво мишљење у основи је увео отац дубинске психологије С. Фројд (S. Freud). У складу са његовим основним ставовима, живот и историју одређују два снажна и узајамано супротстављена човекова инстинкта: инстинкт љубави и инстинкт смрти. Јубав (ерос) и смрт (танатос) се, у јединкама и групама, међусобно сукобљавају са непоколебљивом жестином. Обоје представљају самосталне факторе. Кроз ерос човек трага за неограниченим упориштем у животу, док кроз смрт уништава сâm живот, чак и онда кад се бори да га учврсти. Ове сile су толико јаке, да развијају агресивност ужасавајућег интензитета, која може довести чак и до самоуништења. Цивилизован човек у организованим заједницама које служе његовој заштити, непрекидно налази начина да ограничи ове нагоне.

Оваква своја схватања Фројд је на карактеристичан начин сажео у писму које је послао физичару и математичару Ајнштајну (A. Einstein), непосредно уочи избијања Другог светског рата. Ово писмо је представљало одговор на позив који је Ајнштајн упутио владама држава ради избегавања рата; истовремено Ајнштајн је био оптимиста у свом ставу да владе могу да спрече избијање рата. Фројд му је изнео своје ставове у вези са ратом и са људском агресивношћу. Инстинкт смрти је извор читаве те катастрофе. Само култура и процват пуног духовног живота представљају нају човечанства за стање спокоја и мира. Фројд сматра да излечење

душевних траума и социјалних рана представља могућу основу за аутоматски процес кроз који пролази психоаналитичко истраживање. Тезе фројдовске психологије веома су узнемириле моралисте и уопште све људе беспрекорног и честитог понашања. Па упак, на апсурдан начин, иако је требало да стекне одређене симпатије од стране апологета хришћанства, Фројд је сматран крајње опасним и отпадником. Мрачни свет који је он донео пред запањење очи грађана, добро је престрашио заштитнике моралног поретка. Нажалост, преовладала су становишта пуританаца који су наносили штету развоју научних истраживања у области дубинске психологије. Наиме, пуританци и моралисти су очигледно били под утицајем добре слике о човеку коју је наметала просвећеност, или су непоколебиво били привржени протестантском идеалу о неизмењивом предодређењу изабраног верника који је спасен и извршава дела спасења. Са свим сигурно да ружна слика о човеку коју је пружала дубинска психологија никако није могла да им се допадне.

Тако је од спољашњег социјалног простора класне борбе и крвавих историјских сукоба, сцена пренесена у бездане просторе несвесног, односно душевне грађе човека. Поврх свега, углавном током двадесетог века теоретичари марксизма су настојали да социјалну философију ускладе са дубинском психологијом. Па ипак, иако се резултати представљају са фанатичном уверљивошћу, они и нису толико уверљиви - и то пре свега из методолошких разлога. Наиме, западна мисао не може тако лако да се ослободи дијалектике супротстављених идеологија. Једна настоји да прогугта другу, без озбиљније тежње за функционалним и хераклитовским помирењем.

У сваком случају, треба најгласити да су ставове дубинске психологије, па чак и саме слике бездана демонских манифестија душе, са свим њеним благочестивим егзалтацијама, много пре Фројда износили и заступали

значајни философи и књижевници. Тројица генијалних људи су изазвали панику немилосрдном критиком конвенционалног и лицемерног начина живота. Први се појавио философ Серен Кјеркегор (S. Kierkegaard), који је у каснијим годинама постао основа атеистичког и хришћанског егзистенцијализма. За њим је следио потресни романописац Фјодор Достојевски, чија је крајње уверљива и импонзантна анатомија душе, са демонским и анђеоским ерупцијама, које човека остављају запањеног и престрашеног, обилно хранила духовни свет Запада. На концу је Франц Кафка, почетком двадесетог века, представио како човеком влада и угњетава га демон гоњења и крвице неке мрачне и организоване власти. У Кафкином делу безизлази спутавају и умртвљују сваку наду.

Пошто смо, дакле, поменули тројицу стегоноша на развојном путу западне цивилизације, дужни смо да дамо и нека начелна објашњења. Често се дешава да интелектуалци упорно износе веома чудан став да, тобоже, ови писци и њима слични, не могу изражавати истину јер су били душевно болесни. Но, по каквој логици само душевно здрави, по мерилима наше лицемерне цивилизације, изражавају истину, а не душевно болесни? Уосталом, сасвим је јасно, да су душевно здрави у оквирима наше цивилизације, по правилу дволични, а самим тим код њих нема објективности. Према томе, болест у случају талентованих људи, као што је случај са тројицом поменутих писаца, изиштрава и подстиче њихову стварајачку енергију до крајности. Због тога они не праве компромис са дволичном и усталјеном хијерархијом наше цивилизације. Нити код њих коначно преовладава пессимизам - они само указују на претњу од стране људске тираније. Сâm Кафка је, на пример, дошао до својих констатација пошто је у дубини свога бића осећао пламену носталгију за некаквим човечанским рајем. ■

Уводни део из књиге Никоса А. Мацукаса "Проблем зла"

Освећење храма Светог Пророка Илије у Гарашима

ХРАМ ЈЕ ВЕЛИКИ КОЛИКО И ДУШЕ ЉУДИ САБРАНИХ У ЊЕМУ

На празник светог Пророка Илије, 2. августа 2005. године, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење свештениства шумадијске епархије и уз учешће монаштва и великог броја верника из тог краја, у букуљском селу Гараши, удаљеном десетак километара од Аранђеловца, извршио је освећење новоизграђеног храма посвећеног „Другом претечи Христовог доласка”, Светом Пророку Илији. Владика је у Светој Престо новоизграђеног храма положио честице монхију светог великомученика косовског Кнеза Лазара, а затим одслужио Свету архијерејску литургију.

Градња овог светог храма отпочела је 1988. године благословом блаженопочившег епископа шумадијског Саве, који је, 19. септембра исте године, осветио његове темеље. Божијом милошћу и несебичним залагањем ктитора и приложника из овог краја, овај Свети храм је данас освећен и предат на службу Божију.

У препуној цркви, која је по својим архитектонским димензијама била премала да прими све вернике, жељне да учествују у радости освећења храма и архијерејске Литургије, владика шумадијски Јован је у својој проповеди објаснио смисао речи које смо чули у данас прочитаним зачалима из Јеванђеља и Апостола. Такође, објаснио је значај који свети Пророк Илија има за православну вејру, посебно се осврнувши на његов култ у српском народу, у којем је овај светитељ веома поштован и веома често узиман за заштитника светих храмова, од примања православља па све до данас. Владика је, затим, захвалио Богу за благодат Духа Светога, чијом силом је освећен новоподигнути храм и чијим Божанским дејством постоји светотајински живот Цркве, нагласивши тако Његову конститутивну и оновитељску улогу у животу Цркве. Говорећи о право-

славним храмовима, па и о овом, подигнутом у Гарашима, наш епископ је упоредио храм са људском душом, нагласивши да је он велики колико и душа, односно, колико и душе људи сабраних у њему. Такође, говорећи о лепоти храма, рекао је да ће он бити онолико леп колико буде био испуњен верници. Истакао је и да су свети храмови потребни за сабирање верног народа на молитву, на службу Божију, и да се то очituје нарочито у наше време, којем претходи вишедеценијско запостављање изградње нових храмова, што је само последица замирања нашег црквеног живота. Владика је присутне подсетио на значај и заслуге блаженопочившег епископа шумадијског Саве, који је са верним народом наше епархије отпочео и интензивирао обнову старих и изградњу нових цркава. Та обнова, Божијом милошћу, није престала ни до данас, јер смо сведоци да се многи раније започети храмови завршавају, а у исто време отпочиње изградња нових. Међутим, владика Јован је нагласио да ма колико неопходно било зидати рукотворене храмове, толико је, па чак и више, потребно изграђивати

„Живу Цркву”, изграђивати сеbe као припаднике народа Божијег, да новоизграђени храмови не би били пусти. То је теже, али је и неопходно за наше спасење: „Зато је потребно, истакао је владика Јован, вратити се Светој Цркви на прави начин, вратити се смирењу и слушати глас Цркве Божије, јер у њој пребива Дух Свети.”

Владика је у својој проповеди поново нагласио колико је данас литургијска обнова значајна и неопходна за српски народ, јер смо се удаљили од Бога и Цркве Божије и нисмо способни да препознамо вољу Божију, већ се приказујамо расуђивању наше паље природе, која све више робује лажним задовољствима и вредностима данашње цивилизације. Последица таквог начина живота и размишљања јесте и зло које нам се све чешће дешава, а чија се демонска природа нарочито очituје у злостављању деце од стране родитеља и родитеља од стране деце.

Још једном нас подсетивши да је свети Пророк Илија био праведник који је умео да препозна вољу Божију, због чега га је Господ обдарио мноштвом благодатних дарова и показао као пример да су молитве праведника силне и да су праведници наши посредници код Бога, владика је рекао: „Свако види Бога онолико колико Га осећа, а осећа Га онолико колико Га призива.”

Након додељивања ордена Светог Симеона Мироточивог гospодину Јубиши Димитријевићу, председнику Одбора за изградњу храма у Гарашима и поделе архијерејских грамата у знак захвалности и признања онима који су се највише потрудили на изградњи овог светог храма, присутни су приступили трпези љубави, благодарни због богатих дарова које је Господ излио на све нас приликом освећења новоизграђеног храма и служења Свете архијерејске литургије. ■

Зоран Алексић, свештеник

ОСВЕЋЕН НОВИ ХРАМ СВЕТОГ СТЕФАНА ДЕЧАНСКОГ У ГРЧЦУ

Господин Драгомир Радивојевић из села Грчца надомак Паланке, сопственим средствима и рукама, такорећи без било чије помоћи, подигао је храм на грачачком гробљу. Градња храма трајала је око десет година.

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је да овај храм буде посвећен Светом краљу Стефану Дечанском.

Освећење је обављено 13. јула. Храм је освештао епископ шумадијски Јован уз саслужење свештеника Архијерејског намесништва јасеничког и то: протонамесника Слободана Милошевића, пароха голобочког и јереја Драгана Икића, пароха првог азањ-

ског, као и ђакона паланачког Слободана Сенића.

За изузетну веру и залагање за подизање Цркве, господин Драгомир Радивојевић добио је од преосвешћеног владике Јована највеће одликовање епархије шумадијске орден Светог Симеона Мироточивог. У Свети Престо положене су мошти четири светитеља и то: светог првомученика и архиђакона Стефана, светог мученика Харалампија, светог великомученика Георгија и светог мученика Уроша српског.

У новоосвешћеном храму служиће се сваке суботе Света заупокојена Литургија што је, између остalog, и основна намена храма.

Драган Икић, јереј

СЛАВА КАПЕЛЕ МАНАСТИРА НИКОЉА РУДНИЧКОГ

Поводом славе параклиса манастира Светог Николе у Шаторњу - Никоља Рудничког, Преноса моштију светог архиђакона Стефана, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, служио је бденије, а на сам дан славе, 15. августа, Свету архијерејску литургију са свештенством Шумадијске епархије.

Беседа епископа Г. Јована била је посвећена чистом хришћанској срци, потреби да се уложи велики напор и посебан труд за очишћење срца. Све док се човек труди, док настоји да му срце буде чисто и док му савест ради, сигурно је на правом путу, путу који води у Царство небеско. Зато морамо да стално преиспитујемо себе, да стално размишљамо о својим поступцима и да на тај начин непрестано будимо своју савест. ■

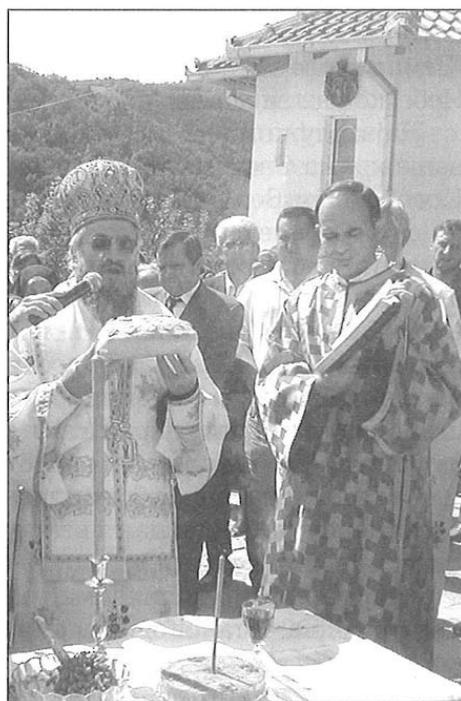
У Петковици Рудничкој

ХРАМОВНА СЛАВА НАЈСТАРИЈЕГ МАНАСТИРА У ЕПАРХИЈИ

У дану када Црква слави и сећа се прподобномученице Параскeve, 8. августа ове године, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску литургију у манастиру Петковици код Страгара, чији је патрон ова светитељка. Иначе, овај манастир потиче најкасније из XIII века и сведочи да је Шумадија и у време када је центар српске средњовековне државе био на југу Балканског полуострва, имала важну државотворну улогу.

На Литургији, епископу су саслуживали шест презвитера и три ђакона. Славско сабрање увеличио је и знатан број верника.

Истичући и хвалећи чињеницу да су, захваљујући добним људи-

ма, у очување овог манастира уложена знатна материјална средства, Преосвешћени владика Г. Јован је, током проповеди, истањао да то ипак није доволјно да би светиње биле сачуване, већ да су прави чувари монаси и монахиње који у манастирима живе и моле се и за наше спасење. Зато је брига Цркве за монашки подмладак једна од најпречих.

У беседи, владика Јован је похвалио игуманију манастира, мати Февронију и њено пожртвовано стварање о манастиру. Посебне речи захвалности упутио је ктироту манастира, господину Горану Чолићу који је својим примером показао како се треба односити према задужбинама предака. ■

Г. М.

Видовдан, слава храма у Белошевцу

ПОДСЕЋАЊЕ НА СТАРУ СЛАВУ И ПОДСТИЦАЈ ЗА НОВА ПРЕГНУЋА

Са колико нестрпљења и са каквом жарком жељом је међу верницима и свештенством цркве Светог великомученика кнеза Косовског Лазара у крагујевачком насељу Белошевцу очекиван овогодишњи Видовдан, видело се и по узбуђењу које је све учеснике славског сабрања захватило још приликом дочека архијереја - Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована. И свештеници и народ, у свечаном поретку, допратили су свог владику до храма.

Пре Свете литургије освећени су нова зграда у којој ће се налазити и палионица свећа и темељ новог црквеног парохијског дома. И Литургија је служена на месту где ће ускоро изнићи ново белошевачко црквено здање које ће сведочити, уз све што је за само неколико последњих година подигнуто, о чврстој вери парохијана и одлучности и вредноћи свештеника. Посебно је био дирљив тренутак када је у темеље нове зграде повељу положила ученица Мина Брковић, најстарија кћерка овогодишњег домаћина славе, господина Мирослава Брковића. Узбудљиво је било слушати и одговарање дечијег хора на Литургији, који врло усрдно и са великим љубављу и залагањем води госпођа Марија.

По благослову владике Г. Јована, након Литургије, народу који је испунио белошевачки плато, проповедао је протонамесник Рајко Стефановић. Све учеснике велиепне свечаности подсетио је на велику жртву коју је за веру и отаџбину са својим великодостојницима испољио свети кнез Лазар. Подсетио је и на традицију жртвовања у цркви, на свете мученике, на допринос свете браће

Бирила и Методија, на завет светог Саве, на све трајно и вредно што се не може и не сме заборавити. Свети кнез Лазар је наш узор, пример истинске љубави према Господу, јер не може свако рећи "Земаљско је за малена царство, а Небеско увек и довека".

Најzasлужнијима за улепшавање храма Светог кнеза Лазара Косовског у Белошевцу додељене су архијерејске грамате признања. Овим високим признањем одликовани су: Живадин Ђурђевић, Миодраг Срећковић, Ивица и Малина Васов, Живана Радосављевић, Милован и Љубинка Крстић, Коста Стергиу, Драган Милетић и Бојан Милић.

Сви гости свечарског скупа у Белошевцу на Видовдан ове године учествовали су са посебном усрдношћу у молитвама током резања славског колача, који су ове године припремили Мирослав и Драгана Брковић. И

свештеници овог храма, који је за само неколико година постао врло важно средиште црквеног живота у Крагујевцу, изразили су велику захвалност епископу шумадијском, Преосвешћеном Г. Јовану, за узношење Господу славских молитава али и за често архијерјско поучавање верног народа белошевачких парохија.

Током свечаног ручка, архијереја, свештенство и своје суграђане, поздравио је домаћин, господин Мирослав Брковић, који је у свом надахнутом слову показао како се наше генерације морају односити према прошлости:

"Окуписмо се данас прво и пре свега на Светој литургији, на духовној трпези, где се неки од нас удостојише да приме Свету тајну причешћа и тако се сјединише са Господом нашим

Исусом Христом, а сабрасмо се сада и овде, у овој лепој сали, да се и телесно окрепимо, јер је код хришћана увек то био обичај, да се на агапама - трпезама љубави, дели све што од хране има међу браћом."

Након што је истакао паралеле новозаветне историје и косовског опредељења, господин Брковић је рекао:

"И као што је Господ наш Исус Христос пострадао на Крсту и својим славним Ваккрсењем показао пут у Вечни живот и дао свима наду да живот има смисла, тако је и свети кнез Лазар, иако је пострадао са готово целом војском, пораз претворио у победу српског народа над непријатељима хришћанства. Тако је, током свих пет стотина година ропства под Турцима, дух победе Вечнога живота у Косовској бици, одржao овај народ." ■

И. А.

Три велика празника - три велика догађаја у Космају

УГЛЕДАТИ ЛИК СВЕВИШЊЕГ У СЕБИ

Свечани спасовдански програм у Сопоту - Епископ шумадијски Господин Јован служио Свету архијерејску литургију на Ивандан у манастиру Тресије - Архипастир шумадијски Господин Јован на петровданској свечаности у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућу

Монодрамом Милована Витезовића "Мудар и јуначан војвода Јанко Катић" у дворани Центра за културу у Сопоту обележен је празник Вазнесења Господњег. Представу је извео београдски глумац Лепомир Ивковић, а у програму су учествовали и ученици ОШ "Јелица Миловановић" сценским приказом новог читања Нушићевих "Хајдука", као и фолклорни ансамбл "Весели космајци". Отварајући свечаностprotoјереј Љубиша Смиљковић је подсетио да Спасовдан спада у ред највећих хришћанских празника и да означава крај Христове овоземаљске мисије спасења људског рода. Он је указао на то да је Вазнесење Господње заповедни празник, што значи да га прослављају сви православци без обзира да ли им је то крсна, еснафска или храмовна слава. Штета је што лоше време није дозволило да се ова свечаност одржи на летњој сцени у порти обновљеног сопотског храма, чије је живописање започето уочи Спасовдана. Захваљујући предузимљивости protoјереја Љубише Смиљковића и protoјереја Миленка Дидића, разумевању Скупштине Београд и сопотске општине, као и прилозима верника, сопотска црква Вазнесења Господњег добиће нове фреске. Живописање је поверено зографу Миломиру Тодоровићу из Јагодине.

На празник светог Јована Крститеља у манастиру Тресије у Космају, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску литургију. У поуци великократном броју присутних житеља подкосмајских села епископ је подсетио да без покајања, највећег дара којим нас је Бог обдалио, нећемо моћи да угледамо лик Свевишњег у себи, и нећемо успети да доживимо неопходно

духовно преобрашење. Јер без покајања и преобрашења не можемо имати Бога у себи и себе у Богу, истакао је владика Јован.

Тог дана у порти манастира Тресије, отварањем ликовне колоније "Тресије - Неменикуће 2005", почела је традиционална манифестација "Дани Милована Видаковића". По први пут ове године у оквиру колоније организована је иконописачка радионица са двадесет полазника. Под манастирским липама приказали су своју издавачку делатност између два Ивандана Библиотека града Београда, "Шумадијске метафоре" из Младеновца и општина Сопот, као финансијер две нове књиге. Изузетну пажњу присутних, међу којима је био и владика шумадијски Јован, привукао је концерт ансамбла за рану српску музику "Ренесанс". Свим учесницима на крају програма захвалио је домаћин свечаности архимандрит Јован, старатељ манастира Тресије, уз добре жеље за њихов будући рад на добробит православне вере, уметности и културе.

У порти цркве светих апостола Петра и Павла у Неменикућу, на Петровдан, 12. јула 2005. године, одржана је завршна свечаност у част Милована Видаковића, пр-

вог српског романсијера, рођеног под Космајем пре двестадвадесет пет година. Ненајављени долазак Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована озарио је мо-

наштво и свештенство, неколико хиљада космајаца, као и учеснике уметничког програма. У неменикућкој цркви одржан је помен Миловану Видаковићу, а након тога је професор Филолошког факултета, Мило Ломпар, беседио о књижевном делу овог знаменитог космајца. У уметничком програму учествовали су глумац Александар Дунић, културно-уметничка друштва из Сопота и Влашке, а наглашене емоције изазивао је појац Павле Аксентијевић и његова музичка група "Запис". На улазу у храм учесници ликовне колоније "Тресије - Неменикуће 2005" приказали су радове који ће бити доступни јавности у галерији сопотског Центра за културу. Домаћин ове свечаности, protoјереј Љубиша Смиљковић, подсетио је присутне на чињеницу да се већ десет година у порти неменикућске цркве одржавају "Дани Милована Видаковића", програм који из године у годину привлачи све већи број посетилаца и изразио наду да ће нам благодат Божија и молитвено заступништво светих апостола Петра и Павла подарити да се у миру, добром здрављу и личној срећи саберемо на истом месту и на Петровдан идуће године.

Недељко Б. Мирковић

У манастиру Каленићу

ЛИТУРГИЈА НА НАРОДНОМ САБОРУ

Служење Свете литургије у манастиру Каленићу Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована у недељу, 7. августа ове године, централног дана традиционалног народног сабора *Прођох Левач, прођох Шумадију* у околини манастира, подстиче и на отварање неких актуелних црквених питања. Добро је, што, за разлику од неког претходног времена, много више учесника народног скупа, долази у цркву, односно учествује у литур-

гијском сабрању. Међутим, и даље их је недовољно и, када долазе у цркву, њихов однос није увек у сагласности са литургијском суштином црквеног окупљања.

На недељној Литургији читано је Јеванђеље о томе како је Господ Исус Христос исцелио двојицу слепих и немог и бесомучног човека (Мт, 9, 27-35). Тумачење тога започела и кључних речи "нека вам буде по вери вашој" и "гледајте да нико не дозна" била је тема проповеди Преосвећеног владике Јо-

вана. Наш архијереј је поучио народ какав значај, и за овогемаљски живот, али пре свега за наш улазак у Царство небеско, има искрена вера.

Још један догађај са каленићке Литургије заслужује да буде истакнут. Епископ шумадијски Г. Јован рукоположио је у чин ћакона Зорана Алексића, теолога из Аранђеловца. Новом пастиру Цркве се сигурно радује, али је за похвалу и то што је овом благодатном чину присуствовала група младих верника из Аранђеловца који већ годинама чине у овом граду праву црквену заједницу. Као да се љубав коју они пројављују, шири и изван овога града, где ће се они, према црквеним или животним приликама, наћи.

Након молитвеног скупа, епископ Г. Јован сусрео се са многим пријатељима манастира Каленића, да би се сагледало колико је до сада уложено да се среди ова светиња, односно шта је још потребно учинити да један од најзначајнијих манастира српске Деспотовине и даље буде понос Шумадијске епархије и Српске цркве. ■

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ - ПОВРАТАК РАНОХРИШЋАНСКОЈ ПРАКСИ

Храм Светог архангела Гаврила у Буковику био је исувише мали да у Недељу свих Светих прими мноштво верника који су дошли да дочекају свог епископа и са њим учествују у Светој архијерејској литургији и Светој тајни крштења. Следујући ранохришћанској пракси, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење свештенства орашачког намесништва, у склопу Свете литургије крстio је Сару, кћи свештеника Слободана Раковића, пароха раниловачког. Многи, који су тада по први пут видели како се Света тајна крштења врши у склопу Свете литургије, могли су да на делу доживе јасну повезаност ове две највеће Свете тајне.

Новокрштено дете Божије Сара, постала је део Цркве, односно Тела Христовог, Којег је примила у себе у Светој тајни евхаријстије, са осталим верницима који су приступили Светој Чаши.

Потребно је још нагласити да је епископ Јован у беседи изгово-

renoј након читања Јеванђеља на Светој литургији, истакао значај и улогу кума (духовног родитеља) у животу и хришћанском васпитавању новокрштене Саре, као и сваког новокрштеног детета или одраслог човека.

Након Свете литургије епископ шумадијски Господин Јован је освештао спомен чесму трагично настрадалима у недавној саобраћајној несрећи, која се дододила у околини аранђеловца.

Потом је уследила трпеза љубави коју је припремио отац Слободан Раковић. ■

Милош Мијатовић

Делија стирана

“Који не прими Царството Божијето као деше неће ући у Њега”

ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

И после шест дана узе Исус Петра и Јакова и Јована, брата његова, и изведе их на гору високу саме. И преобрази се пред њима, и засија се лице његово као сунце, а хаљине његове постадоше беле као светлост. И гле, јавише им се Мојсеј и Илија који с њим говораху. А Петар одговарајући рече Исусу:

- Господе, добро нам је овде бити; ако хоћеш да начинимо овде три сенице: теби једну, и Мојсеју једну, и једну Илији.

Док он још говораше, где, облак сјајан заклони их, и где, глас из облака који говори: “Ово је Син мој љубљени, који је по мојој вољи; њега слушајте.” И чувши ученици падоше ничице и уплашише се веома. И приступивши Исус дохвати их се и рече:

- Устаните и не бојте се. А они, подигнувши очи своје, никога не видеше до Исуса сама. И када силажаху са горе, заповеди им Исус говорећи:

- Ником не казујте што сте видели док Син Човечији из мртвих не вакрсне. (Матеј, 17, 1-10)

УИСТИНУ СИЈАЊЕ ОЦА

Можеш ли објаснити ову реч? Она настаје из речи “преобрзити се”, што значи променити се, променити облик, лик или образ. Преображење је чин промене изгледа у коме се нешто или неко налази. Покушајте ово да схватите уз помоћ следеће приче.

Господ Исус Христос је повео своја три апостола, Петра, Јакова и Јована, и попео се са њима на високу гору Тавор. На самом врху, Господ је променио свој изглед. Апостоли су видели да Његово лице сија као Сунце. Његово одело постало је бело и сијало је као сунчева светлост! У облаку, са једне стране Господа Исуса Христа појавио се пророк Илија, а са друге, држећи таблице Закона у рукама, појавио се Мојсије.

У Старом Завету Мојсије представља Закон, а свети Илија пророке. Бог је говорио свом народу кроз Закон и кроз пророке. Такође, Мојсије представља и све оне људе који су умрли пре него што је Божије обећање испуњено. Пророк Илија представља људе који живе. То је због тога што је пророк Илија жив узнет на небо. Глас са Неба је ре-

као: “Ово је Син мој љубљени, који је по мојој вољи. Њега слушајте.”

То је Преображење. Господ Исус Христос је припремао апостоле за своје страдање, распеће и вакрсење из мртвих. Видевши тога дана Господа Исуса Христа на Тавору као Небеског Бога, апостоли више нису сумњали у то да је Он стварно Син Божији. Исус Христос је био човек. Он се заједно са апостолима попео на Таворску гору.

Исус Христос је био Бог. Апостоли су видели Његову промену. Видели су га као савршеног Човека и као Бога, својим сопственим очима! Апостол Петар је рекао да се

дивно осећа што се ту налази и пожелео је да ту и остане. То је био његов први доживљај узвишеног осећања близине Божије у Његовој слави! ■

МИТРОПОЛИТ КИРИЛ И МЕДВЕД

Митрополита Кирила су у двадесетом веку комунистички безбожници одвозили у прогонство. У глуво доба ноћи избазили су га из вагона док је воз јурио пуном брезином.

Била је снежна зима. Митрополит Кирил је пао у огроман снег као у перину и није се повредио. С муком се извикао из смета: осврнуо се око себе, свуда је била само шума, снег и никаквих трагова живота. Још дуго је ишао по нетакнутом снегу, све док није изнемогао сео на један пањ. Мраз је стезао до костију кроз похабану ризу. Осекајући да ће се смрзнути, ми-

трополит поче да чита самом себи молитву на исход душе.

Одједном спази како му се приближава нешто велико и тамно. Загледа се и схвати да се пред њим налази медвед.

“Ујешће ме”, помисли и кроз главу му прође застрашујућа мисао, али никако није имао снаге да бежи. Па и када би побегао? А медвед му приђе, онјуши га и спокојно леже крај његових ногу.

Огромно медвеђе

тело одисало је топлотом и потпуном добродушношћу. Меда замумла и окренувши владици трбух, пружи се колико је дугачак и слатко заспа. Владика се дуго колебао гледајући заспалог медведа, али није могао да издржи студен. Леже поред медведа припивши се уз његов топли трбух. Лежао је и окретао се према звери час левим, час десним боком не би ли се угрејао, а медвед је у сну дубоко дисао и запахивао га својим топлим дахом.

Кад је почело да свиће, митрополит зачу далеки пој петлова. “Село је близу”, сину му радосна мисао и он пажљиво, да не пробуди медведа, устаде.

Али се диже и меда, стресе пахуље са крзна и полако се одгега у шуму.

А одморни и загрејани владика крену у правцу поја петлова и ускоро стиже у оближње сеоце. ■

Спајај тачке и нацртаћеш слику која илуструје ове библијске речи.

СВЕТЛОСТ СВЕТА

Ви сте светлост свету; не може се град сакрити кад на гори стоји. Нити се ужиже светиљка и међе под суд него на свећњак, те светли свима који су у кући. Тако да се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела и прославе Оца вашег који је на небесима. (Матеј 5: 14-16)

И говораше им:

Еда ли се светиљка доноси да се метне под суд или под одар? А не да се на свећњак постави? Јер нема ништа тајно што неће бити јавно; нити би што скривено, а да не изађе на видело. Ко има уши да чује, нека чује! (Лука 8, 16-18; 11, 33-36)

Лидија Поповић

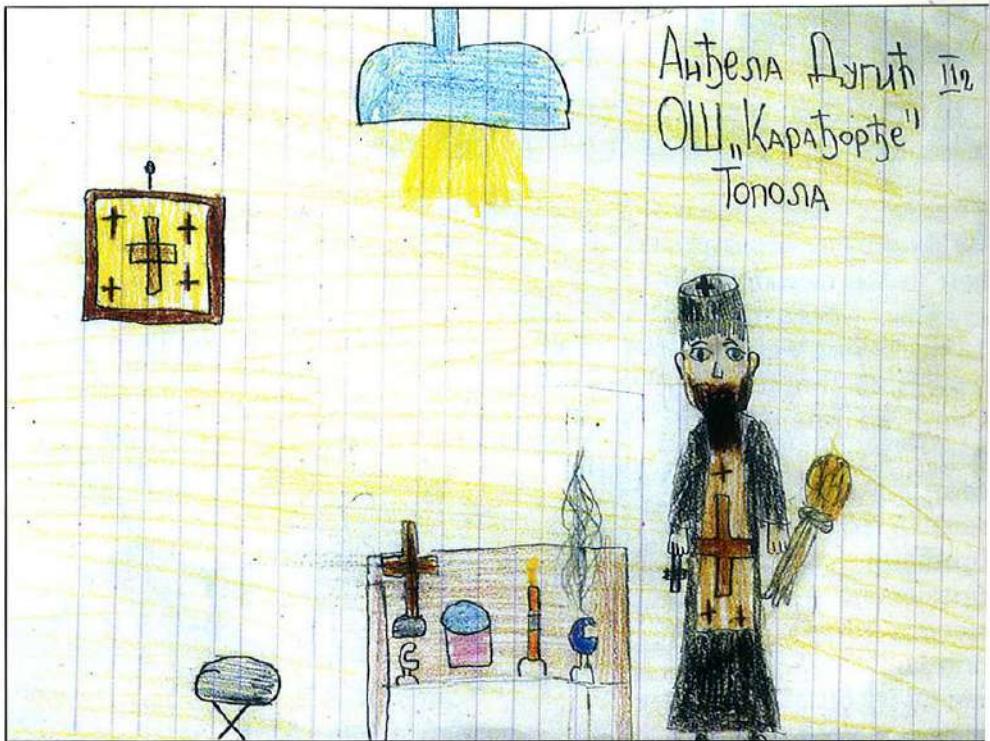
ВОЛИМ, ВОЛИМ

Волим, волим чоколаду,
Волим, волим белу раду,
Волим, волим облак бели,
Волим, волим баш свет цели.
Волим, волим ствари триста,
Ал' највише волим Христа!

Јер Он створи чоколаду,
Јер Он створи белу раду,
Јер Он створи облак бели,
Јер Он створи баш свет цели.

Волим, волим ствари триста
Ал' највише волим Христа.

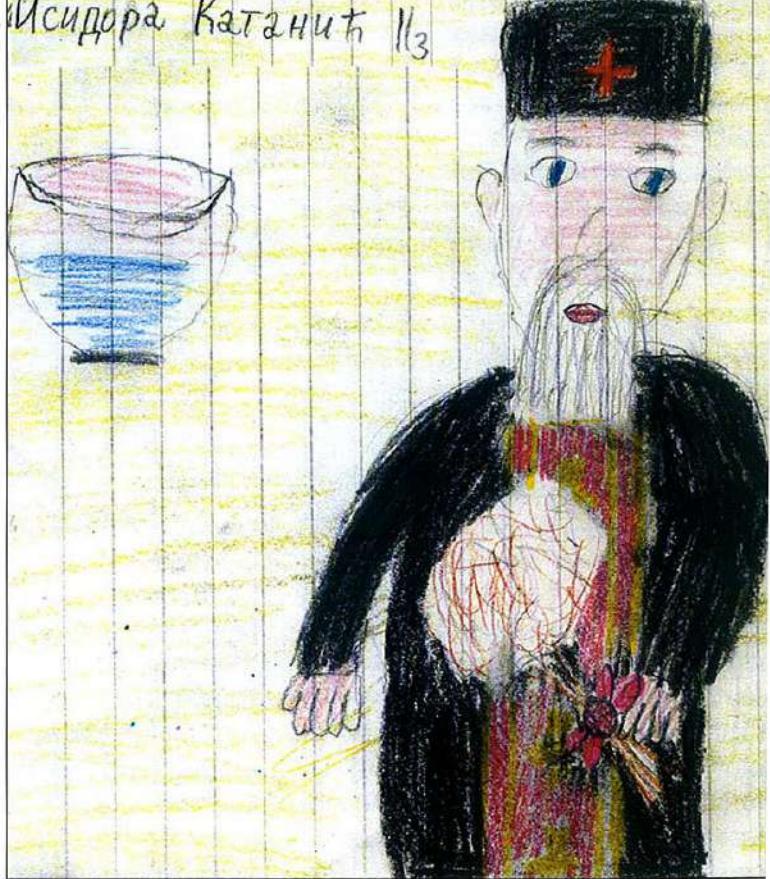
Анђела Дугић ІІ₂
ОШ „Карађорђе“
Топола

Javorka Dobelšek ІІ₂

Исидора Катанић ІІ₃

Свим ћацима желимо успешну нову школску годину и подсећамо их на молитве пре и после учења
Молитва пре учења

Преблаги Господе, даруј нам благодат Духа Твога Светога, да нас духовно оснажи како бисмо разумели смисао и схватили истину и тако узрасли Теби, Створитељу нашем на славу, родитељима нашим на радост, а Цркви и отаджбини на корист.

Молитва после учења

Благодаримо ти, Створитељу, јер си нас удостојио благодати Твоје, те смо с пажњом усвојили знање и истину Благослови наше родитеље, учитеље и старије, који нас воде познању истине и добра, а нама даруј снагу и моћ да наставимо учење.

СВЕТИ ЈОВАН КРОНШТАТСКИ ДЕТИЊСТВО И МЛАДОСТ

Свети отац Јован Иљич Сергијев роен је 19. октобра (по таром календару) 829. године у сиромашној породици у селу Јури, на крајњем северу Русије. Његов тац Иља био је сиропашан и служио је као црквени служитељ, црквењак и појац, у јесној цркви Светогца Николаја. Родитељи су му били честити: веома побожни. Родио се као слабо дете и ни су пожурили да га расте давши му име ован, по светом Јовану Рилском, чији је помен црква тог дана лавила. После крштења малишан се поравио и очврснуо.

Када му је било ћест година у соби је идео Божијег анђела оји је блистао небеском светлошћу и веома се уплашио. Али, нђео му је рекао да се не плаши јер је он његов анђео чувар који ће свуда прати, чува и пасава од сваке опасности.

Мали Вања, (тако су га звали) увек је са оцем одлазио у цркву и заволео је црквене службе књиге. Од најраније младости ио је у свemu послушан својим одитељима. Када је стасао за школу које није било у селу, његови родитељи су скупили и пољку пару и уписали га у паохијску школу у Архангелску.

Али, учење му је тешко шло: тешко је схватио и памтио и то га је веома мучило. Са утом се сећао родитељског дона и њиховог сиромаштва и му-

ке да га пошаљу у школу. Почекао је да машта како ће, кад одрасте, да помаже родитељима и свима који трпе оскудицу и немаштину. Школска наука му је тешко ишла. Иако се по цео дан трудио и учио, није успевао да научи градиво. У невољи, он се једно вече пре спавања обратио Богу пламеном вером и молитвом, да благодаћу својом просвети његов ум да запамти и схвати шта се у школи предаје. Молитва вере кротког и смиреног малишана била је услышена и Господ је на њега излио изобилне дарове

Духа Светога. У свом дневнику он пише: "Не знам колико сам се молио, али ме је нешто свег потресло. У том тренутку као да је нека завеса спала са мојих очију и намах ми је у глави било јасно све што је учитељ тога дана предавао. На души ми је лакнуло и уместо дотадашње туте, обузела ме је радост. По свршетку молитве легао сам и заспао тако мирно и спокојно, као никада дотле. Чим се јутро указало устао сам, дохватио књиге и почeo да читам. На моју велику радост, читao сам лако, схватио све прочитано и могао да препричам. Учитељ је дао задатак из аритметике. Урадио сам га и учитељ ме је похвалио. Брзо сам напредовао у учењу и од последњег по успеху избио међу прве. Даље ми је бивало све лакше. Учење сам завршио као један од најбољих и био преведен у семинарију (богословију)."

Богословију је завршио као први у рангу, па је због бриљантног успеха примљен у Петроградску Духовну Академију. За време његовог школовања на Академији умро му је отац и мајка му се нашла у највећој беди. Он је већ тада почeo да заражује помажући имућнијим друговима у учењу. Зарађивао је 10 рубаља месечно и све то је слао својој љубљеној матери, срећан што може да јој помогне. ■

САБОРНО КРШТЕЊЕ У СВЕТОСАВСКОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Новокрштенима досадашњи греси се оправштају и ми се молимо да њихов живот буде преображен на боље, поручио на саборном крштењу Крагујевчана епископ шумадијски Г. Јован

Дан уочи Преображења, 18. августа, у храму Светог Саве на Аеродрому у Крагујевцу, обављено је саборно крштење. Током свечане Литургије коју је служио епископ шумадијски Г. Јован са свештеницима из свих крагујевачких храмова, крстило се осамдесет шест Крагујевчана, претежно ромске, али и српске националности, а већина је била у зрејим годинама.

Крштење је, по учењу Цркве, ново рођење и њиме се постаје члан Цркве. Позивајући некрштени народ на овај заједнички чин, свештеници храма на Аеродрому објашњавали су да се тако радио и у најстарија времена, када се нису крштавале бебе, као сада, него тек одрасли људи.

Упркос лошем и кишовитом времену, црква на Аеродорому била је тесна да прими све заинтересоване, чланове њихових породица и кумове. Међу новокрштенима је и породица Радуловић. Тога дана су се кртиле Светлана и њене кћерке Дејана и Анђела. Светланин случај је занимљив, јер је она до крштења била муслиманске вероисповести, и звала се Ахмета. Каже да је жељела да пређе у православље јер се "удала за православног човека". Има 36 година, а њене кћерке девет, односно шест година. "Цео народ долази, па смо решили и ми да дођемо да будемо са свим народом. Желели смо да просла-

вимо овај празник у цркви. Пре судило је то што су сви одлучили да дођу, па нисмо желели ни ми да се издвајамо. Лепо је да будемо са осталима заједно, да се уједно упознамо и подружимо са својим кумовима", објашњава Светланин супруг Драгољуб.

Око врата бели пешкир носи и четрнаестогодишња Ивана Димитријевић. Управо је уписала први разред средње школа Тоза Драјловић. Каже да се неће зауставити само на крштењу, већ ће од јесени похађати и веронуку. Откуда она на саборном крштењу? "Нико ме није наговарао, сама сам жела да се крстим. Чула сам да свештеници из овога храма позивају народ на масовно крштење и уписала сам се. Рекли су ми да ваља да се крстим на неки празник, па ми се чинило да је ово прави тренутак. Када сам била мала нисам то урадила и зато сам дошла сад. А и било ме је срамота да улазим у цркву. Иначе све су моје другарице крштене", каже Ивана.

У појединим случајевима су чак и читаве породице искористиле ову благодатну могућност. "Знате шта, ја сам закаснио, моји су се сви кртили раније. А ја тамо, овамо, данас, сутра док време није прошло. У ствари, деца су ме наговорила", каже четрдесетпетогодишњи Војислав, који се крстio заједно са синовима, седамнаестогодишњим Ђорђем и четрнаестогодишњим Стефаном.

Њихов кум Илија Кукаљ из Бреснице није крио своју потрошеношт и одушевљење што се нашао у улози кума чак троје новокрштених. "Врло сам поносан. Ово што се данас десило не може се речима описати. Толико је све лепо."

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован истиче да је ово велика радост за Цркву Христову јер се 86 душа кртило.

"То је велика радост и за нашу епархију. Овај благочестиви народ из којих разлога до сада није био крштен. Видели сте и сами да је било најмање деце, углавном су били одрасли људи. За Бога никада није касно, али крштење које су данас они примили је милост Божија. Могли су и да умру, а да не постану чланови Цркве, а ко није члан земаљске цркве неће бити ни небеске. И зато је ово велика радост за све нас", казао је владика Јован.

Епископ шумадијски позвао је све новокрштене да наставе да се усавршавају у пуноћи раста Христовог "јер позив сваког хришћанина је да се усавршава".

Они који су овом приликом крштени, имају предност јер су њихови досадашњи греси оправштени светом тајном крштења. Пошто су се кртили уочи Преображења, сматра се да су се и они преобразили и да ће њихов живот у будуће бити бољи, вреднији. ■

Гордана Јоцић

ПАРАСТОС КРАЉУ ПЕТРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ

И ове године, литургијски и молитвено, обележена је годишњица, 16. августа, осамдесет четврта, од смрти једног од најугледнијих и најпопуларнијих српских владара - краља Петра I Карађорђевића. У његовој задужбини, гробној цркви на Оplenцу, посвећеној Светом великомученику Георгију, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску литургију и парастос, уз саслужење десет свештеника и два ђакона. Нажалост, у овом спомену, пре свега у славу Господа који је српском народу подарио оваквог владара, уче-

ствовало је мало народа, који, надајмо се, неће заборавити богоугодног краља.

Након парастоса, епископ шумадијски Г. Јован, изговорио је речи похвале блаженопочившем краљу, величајући пре свега његову веру о којој најбоље сведочи опленачка задужбина, грађена у славу Господњу и за верни народ и његово литургијско сабрање. Владика је, истичући пример краља Петра, указао на и данашњу обавезу да сва наша овоземаљска дела буду мотивисана определењем ка Царству небеском. ■

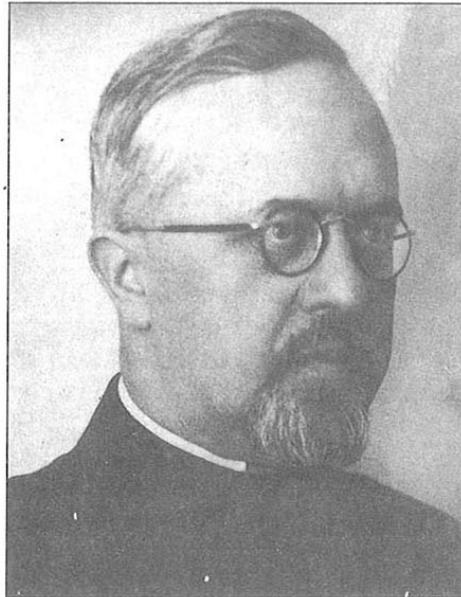
Педесетогодишињица смрти заслужног Радослава М. Грујића

СВЕДОК И УЧЕСНИК НАЈВАЖНИЈИХ ЦРКВЕНО - НАРОДНИХ И НАУЧНИХ ДОСТИГНУЋА

Озбиљније подсећање на живот и научни доприносprotoјереја ставрофора, академика др Радослава М. Грујића, оснивача Музеја СПЦ, професора и организатора универзитетских студија, екциклопедисте, оснивача и уредника најзначајнијих историјских часописа између два рата, истраживача и сакупљача ствари, националног и црквеног посленика прве врсте, тражи више простора него што је јубиларна пријома у нашем часопису. Свестан вредности Грујићевог научног рада, покојни епископ шумадијски Сава често је подсећао да су националне и црквене институције у обавези да приреде његова сабрана дела, што је и актуелна потреба. Објављивањем кратког животописа из пера владике Саве (Азбучник СПЦ по Радославу Грујићу) и малих одредница о историји цркве у Шумадији из Стanoјevићeve Енциклопедије и ми подсећамо на време (прва половина XX века) кад се Српска црква могла поносити плејадом великих научника

Радослав М. Грујић рођен је 1878. године у учитељској породици у Земуну. У својој родитељској кући је добио и васпитање и знање. У родном граду је завршио основну школу и гимназију са великим матуром 1895. године, а потом се уписао у стару Карловачку богословију која је за време његовог школовања добила не само свој Статут него и право факултетско уређење. Његови професори су, поред осталих, били Јован Вучковић, Иларион Зеремски, Јован Живковић, Георгије Летић, Јован Живановић, Радивој Врховац. Богословију је завршио 1899. године, а потом правне науке у Бечу 1908. и Философски факултет у Загребу 1911. где је 1919. постигао и докторат.

После рукоположења у чин ћакона и презвитера, постао је капелан проте Димитрија Руварца, нашег познатог историчара. У Земуну је био катихета, а у Бјеловару и Госпићу, куда су га претерале аустроугарске власти, професор гимназије. (Због књиге *Айолођија српског народа у Хрватској и Славонији*, написане 1909. као одговор државном тужиоцу против 53 Србина на "велеиздајничком процесу".) После краћег боравка у Богословије Светог Саве у Београду, где је предавао историју, прешао је на новоосновани Философски факултет у Скопљу "где су се страсти лако разбуктавале до безумља. Једини, и заиста једини, који је знао да стиша хаос и организује научни живот био је - у тадашњем Скопљу - Радослав Грујић" (Светозар Радојчић).

Кроз *Народну енциклопедију* Стanoјevића (1929) је професор Радослав М. Грујић примљен у плејаду најбољих научника, а његов допринос овој Енциклопедији, без које ни данас не можемо замислити ниједну приватну или јавну библиотеку, био је велики. Подарио јој је неколико стотина већих и мањих чланака. Грујићеви чланци у *Сtanoјeviћevoj енциклопедијi* представљају и данас читаву историју Српске православне цркве у мањем обиму.

За време свога боравка у Скопљу професор Грујић је организовао научни живот у овом граду који је, захваљујући њему, постао прави интернационални научни центар. Око *Гласника Скoйскoј научној друштву* Грујић је окупио не само наше, већ и стране научне раднике. Тако је овај часопис, поред *Гласника Историјској друштву* у Новом

Саду, чији је такође био верни сарадник, спадао у ред наших најбољих историјских часописа.

"Грујић је био", каже академик Светозар Радојчић, "свестрани истраживач способан да изучава разне врсте извора и уметничких споменика; он је био поуздан читач оригинала: повеља, рукописа и натписа, био је пажљиви описивач камене пластике, предмета примењене уметности и, изнад свега, искусни истраживач старе српске рукописне и штампане књиге."

Први је код нас приступио планском снимању средњовековних фресака и изложио их у галерији Музеја Јужне Србије, који је он основао 1921. године и био његов управник све до 1937. године.

У току свог живота, вредног и плодног, написао је већи број студија и сачувао од заборава све оно што је уништено у Хрватској за време Другог светског и недавног рата. Поменимо само монографију о манастиру Ораховици и историју Пакрачке епархије, објављене у *Сtоменици владике Мирона*, и уопште историју Срба у Хрватској, чији је најбољи познавалац био.

Његове историје, Хришћанске, а потом и Српске цркве, годинама су служиле као најбољи уџбеници код нас, а његове студије о српском школству, штампарству, епархијским властелинствима, српским епархијама и епископима, као и радови који се односе на манастир Хиландар, драгоценi су за све оне који се баве науком. Из библиографије

Полихистор

Данашњим историчарима специјалистима Радослав Грујић личи скоро на полихистора. У годинама када је он, у пуној снази, организовао научни живот у Скопљу, једва се могло схватити колико тај презапослени, често критикован човек суверено и брзо остварује своје планове. (...)

Светозар Радојчић

његових радова се види да је био цењени сарадник у многим часописима, листовима, календарима и пригодним издањима.

Године 1937. професор Грујић прелази у Београд и постаје професор Богословског факултета и оснивач Црквеног музеја Српске православне цркве. Као такав обилази српске православне храмове и манастире и изван граница Југославије, описује их и обра-

ђује. А онда је дошао Други светски рат. За време рата преноси мошти светих Срба из Срема: цара Уроша, кнеза Лазара и деспота Стефана Штиљановића. То му нова, комунистичка власт уписује, после рата, у грех и приликом саслушања од стране једног силника, бившег његовог доцента из Скопља, проф. Грујић одговара да је за време рата требало "стићи и утећи и на страшном месту по-

Јовичић Кирило, митроносни архимандрит и црквени писац (1839, Божурња код Тополе - 18. март 1908, Београд). Као свештеник удовац свршио је у Русији Витанску семинарију и московску Духовну академију 1868. Био је катихета у гимназији, професор Богословије и Војне академије, управник Народне библиотеке у Београду. Године 1891. примио је монаштво и као архимандрит управљао је до 1898. српским подворјем у Москви. Вративши се у Србију, био је ректор Богословије у Београду. Радио је много на богословској књижевности. Био је први уредник *Весника српске цркве*, а писао је на руском језику разне белетристичке и црквено - историјске чланке у *Рускаја бесједа*, *Рускоје обозреније* и у *Календару Славјанској обичајності*. На српском језику писао је у *Пасхиру*, *Сиону*, *Гласу православља*, *Веснику српске цркве* и другим црквеним листовима. Био је ванредан црквени појац и добар проповедник.

Поповић Нестор, нишки епископ и црквени писац (17. фебруар 1833, Шуме код Тополе - 19. март 1884, Зајечар). Основну школу учио је у Павловцу (Наталинцима), гимназију у Крагујевцу, а богословију у Београду. Године 1849. постао је учитељ у Павловцу, а 1852. постављен је за свештеника у Сепцима. Пошто је остао удовац (1854), оде у Кијев (1856), где је свршио Семинарију и Духовну академију (1863). У Београду је 1863. постао писар конзисторије, 1864. професор гимназије, а 1868. прота, професор и ректор Богословије. Неко време био је учитељ вере кнезевића Милана. За то време основао је и уређивао црквени лист *Пасхир* (1868-1871), доцније названи *Сион* (1872-1875). Њих је издавао под својим световњачким именом Никола. Закалужерио се 1873. и одмах је постао архимандрит. За нишког епископа посвећен је 3. марта 1883. Био је и добар проповедник.

стојати". Пензионисан је и кајњен удаљавањем са Универзитета, а неки рејонски одбор га је "лишио националне части".

После рата се дао на враћање сакралних предмета однетих са територија које су се нашле под усташком страховладом. Сваки предмет, а вратио је око тридесет вагона, иако већ у старијим годинама, стрпљиво је преbroјавао, а нарочито "драгоцености фрушкогорских манастира - у данима када је имао разлога да се брине о својој егзистенцији".

Још док је био у снази, сву своју драгоцену заоставштину је поклонио Српској православној цркви о којој се данас брине Црквени музеј у Београду који је он основао. ■

Сава, епископ шумадијски

Штабић Павле, црквени писац (25. новембар 1861, Божурња код Тополе - 17. август 1926, Београд). Основну школу је свршио у Тополи, нижу гимназију и богословију у Београду, а Духовну академију у Петрограду. До 1893. био је гимназијски наставник, а затим до 1924. професор у Богословији Светог Саве у Београду. Од 1924. до 1926. био је начелник Министарства вера. Штампао је више чланака из црквене историје Београдске митрополије у *Гласнику православне цркве* (Београд). Главни су му радови: *К птишану о автобиографији Српске цркве* (1903), *Манастир Суково* (1902), *Антиим, митрополит београдски* (1903), *Герасим Домнин, митрополит шабачки* (1906), *О постаницу београдске Богословије* (1903). Школски су му уџбеници: *Историја хришћанске цркве за ученике богословије* (I и II), *Историја хришћанске цркве за гимназијске ученике*, *Историја Српске цркве за гимназијске ученике*.

Веначка епархија. У XVII веку, 1623. помиње се у манастиру Благовештењу веначки и руднички митрополит Серафим. Не зна се да ли је та област у то доба сачињавала засебну епископију, или је била само део Ваљевске или Ужичке епископије.

Рудничка епархија, православна црквена област око Рудника у Србији, после обновљења Пећке патријаршије (1557) па до прве половине XVII века. Први познати епископ Рудничке епархије био је Максим (1572), затим Диомидије (1582), који је обновио манастир Враћевшицу, и најзад Серафим, који је 1672. дао живописати манастир Благовештење и називао се митрополитом веначким и рудничким. Ускоро после тога, по свој прилици, укинута је Рудничка епархија и спојена са Ужичком или Ваљевском епархијом.

КО ЈЕ ПОКРАО МОЈЕ ПЕСМЕ

Отворићу за тренутак завесу времена и вратићу се у срећно детињство и разиграну младост. Вратићу се у време када је Србија буктала од живота, среће и рада. У време када су наши преци схватали да је рад најлепши дар Творца човеку (читај рад уназад - дар). Тадашњи људи нису радили, они су певали песму раду. Све чега су се дотицали претварали су у богати плод, па су у заједници са Мајком Земљом убирали плодове рада, кроз песму захваљивали и на своју децу преносили тај вишњи благослов.

Најлепши дар Творца радном човеку јесте рани пролећни дан од изласка до заласка Сунца. Није ли то свеобухватна песма свега што живи и дише? Озеленеле шуме, расцветани воћњаци, набујали виногради, пробуђене птице и инсекти, вредне пчеле радилице, пробуђени извори и потоци, а у свему Човек - последник, каналише све то ка оном последњем циљу: убирање плодова и кратка захвалност: *Господе, хвала ти на дару твојем.*

У тренутку свакојаког рада, Човек и није ништа издвојено и посебно, већ део свеопштег бујања живота.

Није ли Човек - сејач изданак Мајке Земље, њена рука која семенке претвара у живот и није ли то посебна песма стварања? Није ли пчела радилица, обремењена поленом и нектаром помоћница живота, јер помаже заметку безбројних плодова који живот чине и могућим и лепшим? Нису ли жубори пролећних извора и потока, који напајају реке и језера, основ живота и постојања? Све ово и много друго на крају дана, посебно у току ноћи на месечини, буја, узраста, бокори и стоструко умножава живот, оплемењује и људе и животиње.

Нижу се пролећни дани и када се Мајка Земља обуче у празнично руко постојања у смирају тога дана, предвече, обзнањује се најлепша песма која постаје и остаје велики точак замајац свега: кре-

ћу ка домовима посленици, стада и доласком у дворишта покрећу буру живота. Плач деце, блејање јагањаца, рика телади, лавеж паса! Једни преко других, јагањци долазе до својих мајки, телад до пуних млечних вимена, деца до мајчиних груди! У тренутку тајац. Обнавља се живот и постаје песма - енергија, довольна да пркоси свим недаћама и да остане.

Прихватијући живот као песму, човек сваки свој рад зачињава мелодијом која одговара одређеном послу. Посебно је распеван у претпразничним данима Вајкса, када се земљом Србијом појаве Краљице, Додоле, Лазарице. Обучене у цвеће и зеленило, доносе домовима срећу, живот, здравље, берићет. Разлеже се њихова песма Србијом и њен ехо одзывања до Лазареве суботе - Брбице, најрадоснијег децијег празника и најлепше молитве коју Господ прима из уста невине деце. У прекрасној одећи, са врбовим гранчицама и звончићима у руци, са раздраганом песмом на устима: *Обишеје воскресеније... и Осана Сину Давидову - деца* претварају Србију у Нови Јерусалим, дочекујући Христа Господа и од тих тренутака Он остаје стално присутан у њиховим срцима и њиховим животи-

ма. А када за неколико освane Вајкса, када Србијом забрује Вајкса звона, када земљом зајвљада поздрав: Христос вајксе - вајстину вајксе, када све то и црвена јаја донесу у домове највећу радост живота, тада душа човекова и гласно и безгласно пева: *Христос воскресе из мртвих...* и Човек постаје сигуран да нема смрти и да уз Господа постоји живот вечни.

Теку дани земаљски, траје вечност, Србија ради и пева, пева и ради, али и слави. Много је свечаника и благдана за славље, али Ђурђевдан се издаваја од свих других и слави се на посебан начин.

Слављење Ђурђевдана почиње са Биљним петком, петком уочи Ђурђевдана, када је младост Србије на ногама и, уз тиху песму крене кроз шуме, брда и долине да бере *лековићи биље, смиље и босиље*, посебно ђурђевак, који својом злаћаном бојом прекрива читаве пољане. Од тог биља плету се венци и венчићи, а цвећем и зеленим гранчицама, такозваним ђурђевским венцима, ките се насеља и домови, тако да све блиста од мириза, песме и радости. Уочи Ђурђевдана лековито биље ставља се у посуду, прелива водом којом се укућани на Ђурђевдан радо умивају. Већ после пола

ноћи на Ђурђевдан, цела је Србија на ногама, на Ђурђевданском уранку, да би, и старо и младо било здраво и орно за рад у току читаве године. По околним брежуљцима пале се велике ватре, одјекују песме и музика, врти се коло у коме: *С унучима ћедови и трају, све би река' да су ђодишњаци.* Из свега тога издавају се девојачке песме пуне чежње и љубави за животом. Стада се изгоне на уранак и пре изласка сунца враћају у тор и музу кроз специјални венчић од цвећа, који се баца у реку, да би млеко потоком текло у току године. Домаћин куће прави крстове од прутића дрена и ставља их по њивама да сачува берићет од града (леда) и побољша плодност.

Још над Србијом лебди дух радости и Ђурђевдана а већ пристижу Спасовданско - Духовске литије, Крстоноше. И опет је Србија на ногама. Певају се Крстоношке песме, освећују записи, кропе освећеном водом њиве и воћњаци и када литија запева Духовски тропар, узводи молитве до небеса и низводи Божиј благослов на родна поља и долине. Невероватно, али истинито: када се уочи Духова прочитају Духовске молитве поред записа, за време вечерњег богослужења, увек се излива богата киша на плодна поља. Бујају кукурузи и жита, дремају повијени класови пшеничних зрна и чекају жетеоце. Песме жеталачке, бројне и разноврсне преплаве Србију и жетеоцима рад претварају у радост. Ове песме, посебно када је упитању моба, најгласовитије су. Слажу се снопови и крстине, јерменке и чекају дан вршидбе, празника сваког дома, када после великог труда и рада, хлебно зрно испуни амбаре.

До бербе кукуруза и грожђа остаје међувреме да се огласе најлепше, најбројније, насадржајније песме Србије, песме сватовске. Сваки детаљ у вези са припремом удаје девојака, са свадбом, обележен је посебним песмама, силним цвећем и венцима, позивима, дочецима и испраћајима, тако да се у то време Србија гуши од радости, песме и славља. Из те радости и из тих песама настаје нова Ср-

бија, рађа се њен подмладак, па опет песме приликом рађања, приликом крштавања, здравице младим родитељима и кумовима.

Сваки домаћински дом у Србији имао је посебан Празник који није обележен ни црвеним ни црним словом у календару, а то је Празник бербе грожђа. Опет песма, цвеће на колима, на грудима и капама берача, често музика и коло, богата трпеза. Када се бера-чима помеша ново грожђе и старо вино долази до таквих излива радости који је јединствен у дому. Када се уберу јесењи плодови, песма Србије силази у насеља и преко седељки и прела - посела, Србија заплови песмом до пролећа.

Уочи Другог светског рата ложиле су се велике ватре на раскрштима насеља, па се уз ватру радило, певало, шалило. Преко девојачких песама преносиле су се поруке, поздрави и жеље са једне седељке на другу и тако се песмом повезивала Србија и очекивала и дочекивала радости живота.

Када захлади и почну јесење кишне, песма прелази у домове, на прела и посела. У току зимских вечери прела постају радионице уметности и духа. Ткаље, преље, плетиље и везиље уградију своју душу у своју уметност коју данас желе сви музеји света. Та иста прела су радионице културе нашеј народна. Ту су настале бројне и јединствене лирске песме. Не зна се да ли су лепше по садржини, осећајности или мелодији. Ту су настале народне пословиће, доскочице, шаљиве приче, па и оне чудне бајке које су покушавале да одговоре на тајне живота и да завире у непознато.

Наилазе јесењи Свечаници, празници Крсне славе, као завршница славља после радова у току године. Да поменемо Митровдан и Николјдан, када пола Србије слави а друга половина иде у госте. То су чувени славски дани Србије, када се певају песме Светитељу при резању колача, када се држе здравице, када се не пије ни вода ни вино, већ врућа ракија.

Славећи славу Србија се припрема за Божићна славља. То су: Оци, Материце, Детињци, Туциндан, а када дође Бадњи дан и Бо-

жић, грми Србија из свих оруђа; пущњава је била таква и толика да су се поплашени пси сакривали и појављивали тек после празника.

Песме Бадњаку, песме Рождеству Христовом и друге песме у тој изузетној радости чиниле су да се испуњава Молитва Господња: ... да и на Земљи буде као на Небу. Те доживљаје о Крсној слави, Божићу и другим празницима, носили смо из родитељског дома за цео живот.

Има Србија и песме тужбалице које су се певале у данима туге и жалости за изгубљеним чланом породице. Као и у животу тако су и у смрти људи били повезани, једни друге помагали. Познате су у народу такозване нарикаче које су оплакивале мртве. Да поменемо сестру Батрићеву из *Горског вијенца* која је гласно туговала за братом погинулим у борби.

Постоји један дан у Србији када се ћутањем певало и туговало. На Велики Петак Србија занеми од бола за распетим Христом и целивајући плаштаницу дочекује Светло ваксрење и победу живота над смрћу.

То је Србија мога детињства и моје младости, Србија које више нема. Дошли су ратови, бомбардовања, убијања, пожари. Дошла су зла времена, када је људски живот био најјефтинији. Дошли су неки нови људи, роботи без лица и налиџа и сатерали омладину у фабрике у којима се уместо песме, чуло клопарање гвожђа и челика. Затворили су омладину у кавезе солитера и одвојили је од породичног начина живота. Највећи део кренуо је у бели свет да потражи оно што је у домовини изгубио. Временом Србија је запустела, домови се затварају, коров и шипрагје замењују плодна поља и равнице. Са њима нестале је и песма, главни покретач животне снаге народа.

Остаје нам да запевамо: *Востани Србије...* и позови своју децу из белог света, понуди им своју љубав, своју доброту, своју плодност, своју лепоту, своје обиље, отвори им срца и душу за песму и све ће бити као што је било.

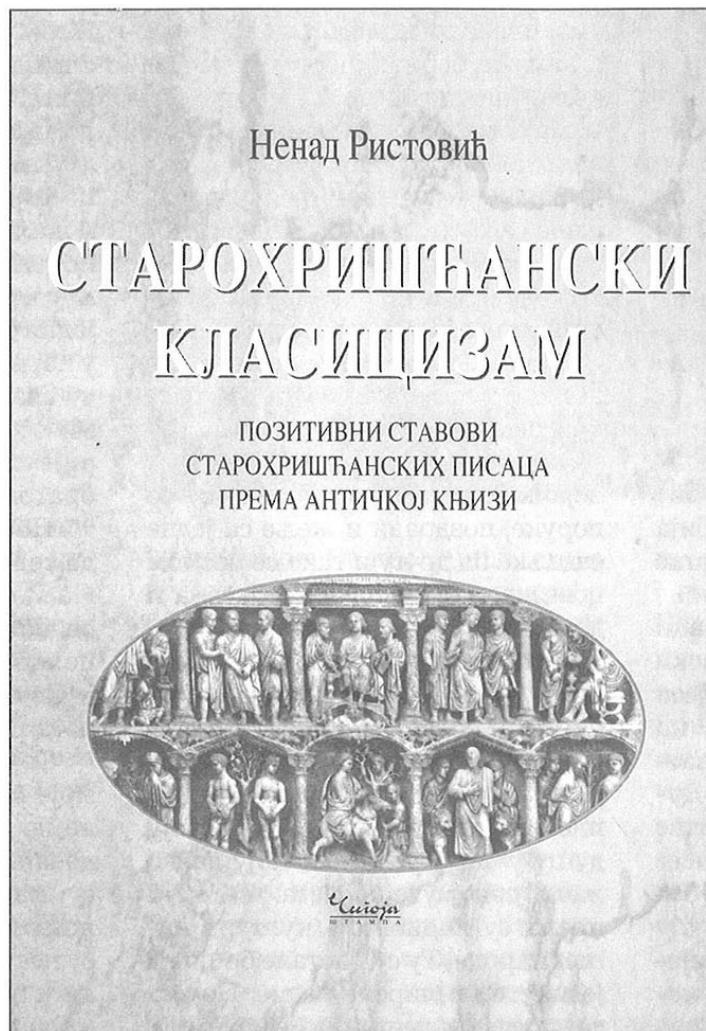
**Душан М. Дачић,
protoјереј - ставрофор**

Нове књиге

СИМБИОЗА ГРЧКО - РИМСКЕ КУЛТУРЕ И ХРИШЋАНСКЕ ВЕРЕ

Ненад Ристовић: "Старохришћански класицизам - позитивни ставови старохришћанских писаца према античкој књизи", Београд 2005

Када се разјасне не баш често коришћени термини из наслова (ни у такозваним хуманистичким наукама уопште, ни у теологији) долази се до тога да је пред нама књига која на научно утемељен и аргументован начин објашњава како су старохришћански писци - Свети оци од половине II века до средине V века, заузимајући позитиван став према античкој литерарно - мислилачкој баштини, допринели очувању хеленске и римске књижевности после пропasti античког света. Још су јасније њене идеје када се зна да је књига настала прерадом и допуном магистарске тезе *Позитивни истраживачки ставови старих хришћанских писаца према античком књижевном наслеђу* коју је на Филозофском факултету у Београду 1999. године одбранио Ненад Ристовић, сада већ доктор наука и професор Одељења за класичну филологију, јер наслов тезе још прецизније објашњава о чему је реч. За православну теологију, посебно патрологију, анализе из дела Ненада Ристовића више-струко су драгоцене, а да за сада поменемо само да је у истраживању примењивана методологија која подразумева изврно коришћење и античко - паганских и хришћанских текстова (сви наводи су преводи аутора). А важно је знати и да је аутор православни верник, активни учесник литургијског живота, угледни појац, нетипични (по великој акрибији) зналац црквеног по-

ретка, аутор многих текстова из историје Цркве (објављених и у Каленићу).

Сам аутор у уводном делу разјашњава кључне термине везане и за наслов, али пре свега за сам предмет истраживања, додуше без указивања на аналогне у богословској систематизацији наука, што је разумљиво у контексту световног карактера настанка књиге: *Античка књига је све оно што је у антици сматрано књижевношћу* - "литература" (ш. уз "белештишку" и философија, историографија, беседништво и научни стисци), али и образовни идеал у антици, а што је *литерарно и интелектуално усавршавање на књизи и за књигу*. Синтагма

старохришћанска књижевност не означава ништа друго него светоотачке тестове и на Истоку и на Западу, у овом случају од половине II до средине V века. Појам старохришћански класицизам нешто је специфичнији и односи се на дела Светих отаца настала у позној антици у којима они у античкој књизи *штраже искључиво оно што је компашибилно са њиховим шеоченитетизмом*.

Наводећи конкретне примере позитивних ставова, непосредним, појединачним поређењем таких навода из дела Јустина Философа, Муниција Феликса, Тертулијана, Климента Александријског, Оригена, Арнобија, Лактанција, Василија Великог, Григорија Богослова, Григорија Ниског, Јована Златоустог, Јеронима, Августина, Исидора Пелусијског и Сократа Схоластика са

ауторима античко - паганског доба свих књижевних жанрова (од белистроне, преко философије, историографије, беседништва, научних списка до образовно - педагошког модела), Ненад Ристовић потврђује да без односа симбиозе, па чак и синтезе два суштествена достигнућа цивилизације - античке словесности и хришћанске духовности - та наша цивилизација би имала сасвим другачији пут. *Старохришћански класицизам имају штражни и универзални значај збој духа дујалоћа и штолеранције* (истакао Н. Ј.) који носи њихов начелни став према вредностима античке књиге: *да није важно одакле је и чија је истиински мудра и лећа реч*.

И досадашња истраживања односа античког наслеђа и патристичког корпуса првих векова хришћанске ере потврдила су да је било много примера да је ранохришћанска књижевност потпуно одбацивала грчко - римску традицију. Наш аутор помиње и некритичко прихватање у хришћанству античке књиге што је водило у јерес и гностичке девијације, односно у различите концепције мистичне теософије. Он се, међутим, у књизи *Старохришћански класицизам* бави, и то пионирски, рационално заснованим прихватањем, међу хришћанима, тековина паганске речи и мисли. Такав приступ *представљајући је рејику способности навијајуће између Сициле и Рима и Харибде друготије пријестојица, способности коју су поседовали само најумнији чланови Цркве. Одређујући се према античкој књизи они су изналазили модалитет за превладавање описаности од застранјивања, како у културни изолацијонизам, тако и у ћубитак идентитета.*

Аутор истражује све области античке словесности према којима су ранохришћански писци имали позитиван став, указујући посебно на незаменљивост старог образовног модела. Показано је и да су Свети оци највише це-

нили и користили философију која је била добро дошла апологетима у одбрани од пагана и јеретика. Једни је цене и због тога што мисле да је богонадахнута, други јер тврде да су је пагани позајмили из Старог завета, а трећи, да је, независно од порекла, неопходна у интелектуалном усавршавању хришћана, да доноси бољем разумевању и интерпретирању Светог писма. Анализиран је и сложен однос хришћанства према античкој ректорској култури.

Рано хришћанство је имало, према закључку Ненада Ристовића, афирмативан однос према античкој књизи, са следећих разлога:

Античка књига је хришћанима практична нужност, није било другог начина да се добије књижевно, философско и научно образовање и стога је дозвољена.

Познавање паганске литературе и поседовање паганског образовања важни су, као подршка и аргумент, у проповедању и одбрани хришћанске истине и као средство бољег интерпретирања и разумевања Светог писма. Античка књижевност (сви видови) добра је сама по себи, прави хришћанин не мора потпуно одбацити оно што је исти-

нито, корисно и вредно из паганских времена.

У овој књизи, па и за хришћански образованог читаоца, врло је драгоцен *Просојографски водич* који садржи, у виду азбуџника, основне информације о ранохришћанским писцима (Светим оцима) и другим важним личностима за разумевање вишезначног појма старохришћански класицизам. Списак извора и изабрана библиографија може бити од велике користи и богословима зато што даје потпуни преглед изворних и критичких издања, пре свега ране патристичке књижевности и што указује на најмеродавније студије о многим сложеним питањима, покренутим, али и разјашњеним, у књизи др Ненада Ристовића.

Да би заиста поткрепили наше назнаке о важности и вредности књиге *Старохришћански класицизам - позитивни ставови старохришћанских писаца према античкој књизи* (издавач "Чигоја штампа"), у овом броју *Каленића* доносимо (без научног апарата и грчких термина) одломак о позитивном односу у ранохришћанском периоду према вредностима античког образовног система.

Н. Јованчевић

НЕЗАМЕЊИВОСТ АНТИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА У РАНОМ ХРИШЋАНСТВУ

Благонаклони однос према цивилизацији античког паганства хришћанима је био најприхватљивији управо у сфери традиционалног образовања. Прихватљиве владајућег паганског школског програма често је једни показатељ да је неки старохришћански аутор имао позитивно схватање о улози античке књиге на формирање целовите хришћанске личности. И најфатичнији старохришћански критичари паганства признавали су какву - такву потребу образовања у духу античке образовне традиције, а тиме су се позитивно изјашњавали према вредностима античке књиге уопште.

Црква је од почетка била заинтересована за образовање јер

је већ у циљу инструисања верника у литургијски живот осећала потребу за минимумом њихове литерарне едукације. С почетка и још дуго чланови Цркве били су одрасли обраћеници, већ образовани у паганским школама, или пак, робови без икаквог образовања; мало је било хришћана који су се родили као хришћани. Деца рођена као хришћани, исто као и већина деце која су рођена као пагани, подучавана су приватно у кругу породице, са оцем и мајком као наставником, евентуално посебно одређеним педагогом, а у време када би пошли у школе (паганске) они су већ били васпитавани у хришћанском духу. Стога се најранији хришћански писци не

баве посебно питањем образовања. И када се и II веку појаве по времену осврти на систематско образовање, готово да нема речи о начину образовања деце нити о неком организованом систему хришћанског образовања. Питање образовања за хришћанске писце није постојало пре kraja II или почетка III века. Први апологети су били задовољни тиме да се или благонаклоно поставе према паганским школама, како је чинио Јустин, или заузму крајње опозициони став према њима, као Тертулијан, већ у складу са сопственим расположењем или личним искуством. Апологети су, уосталом, мањом били лаици који су, за разлику од катихета, без икаквих овлашћења од пр-

квене јерархије, подучавали као "хришћански философи", а не као потоњи оци и учитељи Цркве. Ни од стране официјелне Цркве, међутим, нису чињени никакви кораци у правцу организовања школа за интелектуално обликовање верника. Тада се већ показује нешто што ће нарочито бити актуелно касније - да образовни систем античког друштва нема хришћанску алтернативу. Апологети су најбоље осећали да сама побожност није довољна хришћанину за живот у овоземаљском друштву, јер није у стању да побије непријатеље хришћанства рационалним аргументима. Тако Иринеј (додуше, не у полемици са паганима већ са јеретицима - гностицима, али исто тако ослоњеним на своја световна знања) са разумевањем гледа на корист и вредност изучавања световних наука за хришћане - како би дорасли својим интелектуално супериорним опонентима. То констатује и Тертулијан, нимало склон компромисима са паганима у било ком погледу. Он који са највећом жестином осуђује паганизам у сваком виду па и паганско образовање свога времена допушта да хришћанска деца иду у паганске школе из једноставног разлога што не жели да она остану потпуно без образовања.

У III веку, првенствено на Истоку, у хришћанским круговима се заузима доста повољно мишљење према похађању наставе у паганским школама.

Још од друге половине II века у Александрији се стиче неколико великих хришћанских интелектуалаца и педагога чија ће активност и утицај бити од пресудног значаја за формирање класичне физиономије хришћанског школства. Пантен, потом Климент, па онда Ориген, препоручују својим ученицима корист коју могу добити од хеленских наука, не као циљ већ као средство. Но и даље је затупљено подучавање као у апологетско доба. Неки хришћански модел школе ни издалека се не назире. А природно би било да је

баш у том добу прогона хришћанство, у жељи да се потпуно огради од паганског света са свим његовим заблудама, креирало школу различиту од паганске. То, међутим, није био случај. Ни школе које су, ту и тамо, махом без неког континуитета, искључиво служиле у упућивање у Свето писмо нису биле хришћански изум, већ су им модел биле рabinске школе исте намене. Знамените старохришћанске школе у Александрији, Антиохији и Цезарији Палестинској подразумевале су претходно стечено паганско образовање на које су се у њима само

шкана и методу који је он примењивао у својој настави. Григорије приказује Оригена као пасионираног педагога и просветитеља:

"Кудио је незнање и све незналице; многи од њих будући, као животиње, слепи умом, не знају ни шта су, као бесловесни лутају, уопште нити знају нити желе да науче шта је добро а шта зло."

Григорије затим описује курс који је похађао код Оригена, при чему о последњој етапи - проучавању Светог писма - најмање говори, вероватно јер је ту његово школовање са неког непознатог нам разлога прекинуто. Оригенова настава је у суштини представљала више опште студије и обухватала је науке које ће у средњем веку подразумевати quadrivium. Почета предавања Григорије назива физичким, природним наукама, затим следе геометрија и астрономија, потом етика, и најзад метафизика и теологија. Основне подуке из философије су, према Григоријевом опису, биле првенствено у домену етике. Иако је у Оригеновом педагошком систему све било подређено принципу корисности за врлину и веру, то се није одражавало на отвореност и ширине Оригенове методике:

"Сматрао је да у изучавању философије треба да, користећи сву своју снагу, читамо све постојеће спise старих философа и песника, ништа не одбацујући ни обезвређујући (...), осим ако нису списи атеиста (...), а са свим осталим да будемо близки и присни, нити истичући нити потцењујући само једну философску школу и доктрину, било хеленску било варварску, но да за све имамо слуша. (...) Ништа нам није било забрањено, сакривено или недоступно. Напротив, било нам је могућно да се упознамо са сваком науком, и варварском и хеленском, и са оном више мистичком и са оном више политичком, и божанском и људском, пролазећи и истражујући све са свим слободом, насиљујући се свиме и наслажујући душу добрима."

Евсевијев извештај, усмерен у другом правцу, подједнако је ин-

надовезивале више специјалистичке студије хришћанске религије.

О античком образовном моделу и идеалу Оригенове школе у Цезарији Палестинској имамо два сведочанства из пера његових следбеника, Оригеновог ученика Григорија Неокесаријског, и једног индиректног, Евсевија, ученика Памфила, Оригеновог ученика. Григоријева *Захвалносћ Оригену* је документ од неупоредиве вредности како по изворности тако и по обиму о Оригеновом односу према општем образовању хри-

дикативан за непревазиђеност античког образовног модела код педагога Оригена. Пошто је оставио подуке из световних наука када се посветио проучавању и подучавању Светог писма, Ориген је ипак морао да их уврсти у свој наставни програм хришћанске теологије. Евсевије то објашњава овако:

"Бројни јеретици и не мало веома истакнутих философа са пажњом су се односили према њему, пошто су с његове стране добили подуку не само у божанској, него и у световној философији. Јер он је, у мери у којој је видео да природне способности то допуштају, упућивао и у философске науке, прикупљачујући им геометрију, аритметику и друге припремне студије, уводећи их у различите правце код философа и тумачећи њихова дела кроз преслушавање и удуబљивање у свако од њих, тако да је проглашен великим философом и међу Хеленима. Уз то је многе људе скромнијег знања терао на стицање општег образовања, говорећи им да ће имати не малу корист од њих при проучавању и оспособљавању у Светом писму. Стога је највише сматрао неопходним да се и сам увежбава у световним и философским наукама."

Ову тврђњу Евсевије поткрепљује цитирајући део једног Оригеновог писма. Није никакво чудо да је велики противник античке културе Епифаније Кипарски завршавајући свој напад на Оригена као јеретика извео једноставан закључак да је он био "заслепљен хеленском паидејом".

Задовољавање постојећом световном паидејом код великих хришћанских педагога из Александрије могло би се још и разумети с обзиром на тешке услове прогона у којима се хришћански покрет налазио за њихова живота и рада. Но и након тога када је коначно настао период мира за Цркву који је природно био погодан за њено измирење са профаним образовањем, Црква, мимо очекивања, није покушала да заснује своје школе. Још више је неочекивано што ни када је Црква тријумфовала над паганством није

ништа предузето да се оснује хришћански тип школа. Једноставно, на том плану није дошло ни до каквих промена. И када екстремне мере пртеривања професора хришћана из државних школа цара Јулијана Апостоле доведу до тога да предводници Цркве и њене интелигенције схвате важност проблема и пред њима и целом јавношћу чека на реаговање, суштински проблем - да ли је неспособност паганских студија са хришћанским идеалом дефинитивна - они, уз све оштре протесте царевим поступцима, ни тада не оснивају засебни хришћански школски систем. Хришћани и даље похађају паганске школе, и даље следе традиционалне методе проучавајући класичне писце, задовољни тиме да образовање које тамо добијају држе под руку са својом специфичном религиозном подуком. У току IV века Црква изгледа није изричito узела за велики проблем учења и подучавања. Индигнација у хришћанским круговима изазвана Јулијановим мерама једино показује важност коју су хришћани придавали уобичајеном курсу образовања. Они су једноставно одбијали да искључивањем из образовне традиције буду лишени њених добробити. Тако ни Василије, који је као ретор образован у најбољим школама Цезарије Кападокијске, Атине и Цариграда, допуњавао своје световно образовање теолошким знањима и искуствима на сасвим неинституционалан начин (обилазаћи монашке центре по Истоку), развијајући широку социјалну делатност у Цезарији није ни помишљао да ствара хришћанску школу. Напротив. Ангажовао се на теоријском образлагању потребе класичног образовања за хришћанску младеж пишући својеврсни манифест старохришћанског класицизма, спис *Младићима - како се може цртити корисић из хеленске књижевности*. Ни други велики оци друге половине IV и прве половине V века - какви су Амброзије у Милану, Јован Златоусти у Цариграду или Августин у Хипону - нису урадили ништа што би нас макар навело на помисао о специ-

фично хришћанском образовању. Они су урадили много тога на учвршћивању хришћанске културе, Августин чак на њеном теоријском постављању, али нису настојали да јој поставе као темељ неки хришћански школски систем. Устаљене форме класичног образовања, у коме су сами налазили - са религијских разлога - недостатке и опасности, видели су, међутим, као сасвим добре уз нешто адаптације.

Тако је и у већ увеко слободно доба за хришћанске активности, па и школовање, у другој половини IV века, Јероним, на младалачком походу, сазнања ради, по Истоку, слушао предавања код Аполинарија у Атиохији, код Дидима Слепог у Александрији, код Григорија Богослова у Константинопољу, а то је била настава искључиво приватног карактера; дакле, на целом, већ подробно христијанизованом Истоку Јероним није могао добити теолошка сазнања за којима је трагао у некој образовној институцији за хришћанске студије а камоли највиши на школу за елементарно образовање која би имала чисто хришћанско обележје. Штавише, у школи коју је основао у Витлејему, при манастиру који је сам подигао Јероним није предавао ништа друго до онога што се предаје у традиционалној римској школи - граматике, Вергилије, комичари, лиричари, историчари. Сам Јероним често напомиње какво је образовање, пре поменутих теолошких усавршавања, добио. Он каже како је готово "*ab incunabulis*" проводио време у дрштву римских граматичара, ретора и философа, како је младост посветио реторском богатству Цицерона и Квинтилијана. У једном од најсатиричнијих делова у своме делу брани своје рано похађање студија логике, читање Арстотелових *Катехеторија* и исто тако његових дела *О интегритетацији* и *Аналитика*, Цицеронове *Тоике*, своје проучавање коментара Аристотела од Александра из Афродизије, подуку способнога професора у Порфиријевом *Уводу*. Штавише, док се упирао да се

што боље реваншира свом бившем пријатељу Руфину за његове нападе уперене на Јеронимов не-промењени однос према световном образовању, подсећа га да је као дечак Руфин читao Асперове коментаре Вергилија и Салустија, Вулакцијеве Цицеронових беседа, Викторинове Цицеронових дијалога и Теренцијевих комедија, Донатове коментаре Вергилија те, не спомињући имена аутора, коментаре Плаута, Лукреција, Хорација, Персија и Лукана. Када се овоме дода Јеронимов савет упућен Руфину на другом месту - "Прелистај још једном Аристотела и Александра, коментатора Арситотеловог" - добијамо комплетну слику образовног програма који су прошли он и Руфин, али и сви боље образовани хришћани њиховог времена.

Дакле, елементарно образовање, па и у оквиру манастира, није могло бити другачије концептирано до онако како је вековима би-

ло, без обзира на религијски фактор. Да ово није никакав Јеронимов класицистички екскузивизам, већ да су га практичне чињенице довеле до закључка о непостојању потпуне алтернативе античком моделу образовања показује једно његово писмо из кога се види да се он једно време озбиљно заносио пројектом образовања деце само на тексту Светог писма уз неколико црквене књиге. (Додуше, њихово проучавање је било засновано на текстолошким методама које је Јероним добро изучио у класичним школама.) Међутим, тај пројекат је био изузетак јер је био намењен малој Паули, рођеној у крајње спиритуалној и аскетској средини хришћанске аристократије Рима којој је Јероним био интелектуални предводник. У истом писму он већ рачуна на тешкоће за остварење тога пројекта и наглашава да није примењив ако Паула остане у свету, тј. не дође у његов

манастир у Витлејему. Из једног много каснијег "педагошког" писма стиче се утисак да је искуство учинило да Јероним изгуби неке од својих ранијих илузија.

У старохришћанским школама на измаку антике (током V - VI века) биће кодификован антички тип образовања. Истовремено ће, са продирањем хришћанства међу варварске народе, почети његово ширење на просторе и културе које он у самој антици није обухватао (нарочито на Западу). Тако хришћанство, последњи религијски систем антике и једини који ју је надживео, постаје инструмент и континуитета античке школе и њене дисперзије. Будући да су у античком образовном систему биле обједињене и кристализане највеће тековине античке литерарно - мислилачке традиције, то је једна од највећих заслуга историјске мисије хришћанства. ■

Ненад Ристовић

БЛАГОСЛОВ ПРЕПОДОБНОГ СИМОНА МОНАХА

Мирослав Ж. Симић, "Манастир Прерадовац", Српска православна епархија шумадијска, Крагујевац, и Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, Лозница, 2004. године

Издавачка делатност шумадијске епархије обогаћена је још једним насловом. То је књига "Манастир Прерадовац", аутора Мирослава Ж. Симића. Реч је о монографији левачког манастира Прерадовца, чији је свети храм посвећен Светом Симону Монаху (Стефану Првовенчаном).

Монографија, чији је суиздавач Завод за уџбенике и наставна средства из Београда, замишљена је и урађена веома амбициозно. Осим историјата самог манастира (основање, обнова и данашње стање) ту су и поглавља о Светом Симону Монаху (његова смрт, пут његових светих моштију, други храмови који су му посвећени), затим поглавља о географској локацији и начинима да се доспе до села Прерадовца и самог манастира. Ту су, такође, и легенде о имену места, као и историјски записи (додуше, веома ретки) о овој свети-

њи и селу у којем се налази. Аутор на основу својих сазнања претпоставља да је реч о средњовековном манастиру, који је више пута рушен и обнављан. Пр-

ви писани помен села Прерадовац је из 1595/6. године и налази се у турским дефтерима.

Читајући (и гледајући) ову монографију можемо сазнати много података о манастиру Прерадовцу, који до сада нису били доступни ни познати широј јавности.

Књига је написана веома испрвно и пропраћена је мноштвом фотографија. Опрема књиге је веома луксузна и заиста се види да су аутор и издавачи све урадили са пуно труда и љубави. Једина добронамерна примедба аутору књиге односи се, у извесном смислу, на оно што смо у њој већ похвалили. Наиме, чини нам се да је превелика жеља да ова монографија буде што испрвније написана и што богатије украшена, довела до тога да је помало претрпана и недовољно прегледна, али то не умањује њен значај. ■

P. K.

ХРИШЋАНСКА ЕВРОПА

И до сада смо на страницама Каленића представљали нове књиге које смо сматрали за значајне и вредне пажње, али овога пута имамо задовољство да вам представимо библиотеку коју су њени уредници и издавачи с правом назвали Хришћанска Европа

Реч је о за наше прилике неубичајеном издавачком подухвату који за циљ има да српском читаоцу омогући увид у репрезентативни избор из савремене европске књижевности, који је особен по томе што изабрани аутори, по речима уредника, "на неки свој начин сведоче Христа и Хришћанство". Вредна пажње је и чињеница да нам ова издања долазе из Врњачке Бање, из издавачке куће Пролог (директор господин Дејан Лучић, а уредник библиотеке отац Јован Георгијевски), тако да, са издавачем Братством светог Симеона Мироточивог, од поменутог места чине значајан центар наше хришћанске издавачке делатности.

Довољно је само погледати импресивни списак аутора и дела која су објављена, или су у најави за објављивање, у овој библиотеци па схватити њен квалитет и значај: Н. В. Гоголь, *Историја и Прейиска са пријатељима*, Виргил Георгију, *Og 25. часа до вечности*, Николај Јесков, *На крају свешта*, Жорж Бернанос, *Дневник сеоског свештеника*, Ђовани Гаварески, Дон Камилов мали свешт, Александрос Пападијамантис, Ускриње приче, Борисав Станковић, *Божји људи*, Лаза Лазаревић, *Школска икона...* Ова значајна дела, као и друга која ће, надамо се, наћи своје место у овој библиотеци убедљиво сведоче да је хришћанство и данас витално и способно да ствара аутентичну културу.

Иначе, опрема књига је на заједничном нивоу, преводи су добри, коректура је солидно урађена, тако да нема много словних грешака, што, на жалост, није уобичајена карактеристика нашег првеног издаваштва.

Каленић својим читаоцима посебно препоручује две књиге, које се по први пут објављују на нашем језику. То су *Дневник сео-*

ској свештеника француског писца Жоржа Бернаноса и *Og 25. часа до вечности* румунског књижевника Виргила Георгија.

Бернанос, француски католик шпанског порекла, недовољно познат нашој читалачкој публици, јесте један од најзначајнијих аутора европске књижевности дводесетог века. Свако ко прочита поменуто дело, објављено у више милиона примерака у дводесет и седам земаља, може се уверити да ове речи нису неумесно претеривање. Изванредан стил, дубока промишљања и потресна сведочанства о хришћанству на Западу у дводесетом веку, дају нам право да ову причу о младом католичком свештенику упоредимо са таквим достигнућима хришћанске књижевности као што је *Идиот* Ф. М. Достојевског. Занимљиво је напоменути да је ово ремек дело подстакло настајање још једног ремек дела европске уметности дводесетог века. Наиме, по овој књизи снимљен је истоимени филм великог француског редитеља Робера

Бресона, који по многим мишљењима спада у ред најбољих европских филмова.

И друга књига коју вам представљамо написана је на француском језику, али писао ју је православни Румун, син сеоског свештеника, касније и сам свештеник у Руској Цркви, Виргил Георгију. Читалац се овде сусреће са романом који кроз дечија уста говори о пишчевом оцу, православном сеоском свештенику у Румунији. Деčак говори о свом оцу и о његовом исповедничком животу, али кроз топлу и потресну породичну повест проткано је надахнуто излагање и објашњење основних истина православне вере, односно написан је веома добар православни катехизис. Георгију, који је тако ређи наш савременик (упокојио се у Господу 1992. године) открива нам се као велики уметник: добар стил, значачка композиција дела, светоотачки приступ излагању православне вере. Књига се чита, да употребимо ту фразу, у једном даху.

Никола Миловић, јереј

НЕДЕЉА - ДАН ОСМИ

Ствари су се одвијале на следећи начин. Била је недеља. Код нас, свака недеља је Васкрс. То је дан Васкрсења. Недеља не личи ни на који други дан, као што ни Васкрс не личи на остале празнике, ма колико велики они били, као што ни месец није сличан ни једној звезди међу милионима које га окружују. Због важности коју придајемо недељама, код нас су седмице дуже за један дан него што су на неком другом месту. Ми знамо да је Бог створио свет за шест дана и да је седми дан сабат (дан одмора, прим. пр. ев.). Али, после ових седам дана у седмици долази недеља. Дан осми.

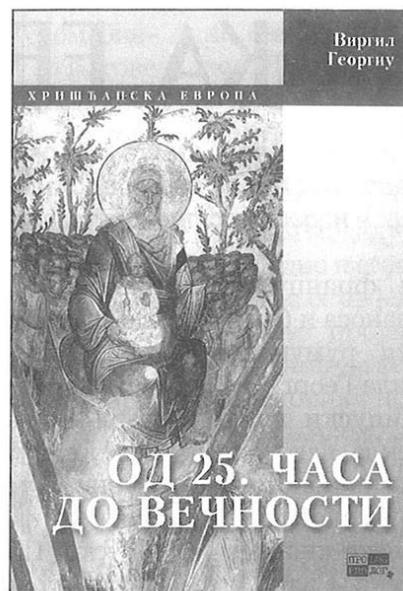
Јер је у недељу Исус Христос, вакрсавши, утемељио ново стварање света. И недеља - због тог новог стварања - важнија је од претходних седам дана.

Недељу рачунамо као осми дан, не само из разлога што смо наклоњени теологији. Стари учитељи и црквени оци рачунали су исто као и ми. A dies octava - осми дан - је сећање на свете изгнанице које су у прва три века хришћанског доба послали у руднике злата моје земље и који су донели Еванђеље и крштење.

Дакле, била је једна недеља. И било је то после Божанске литургије. Посматрао сам људе из села док су излазили из цркве. Мој отац је ста-

јао на степеницама и оправштао се од сваког верника. Присуствовало је цело село. Јер недељом нико никада не пропушта Божанску Литургију. Било је ту старих брђана, белих брада сличних лицима праотаца пресветле библије, било је жена, мушкараца, деце. Сви у недељним оделима, ланеним или вуненим, увек белим, као млеко и

као снег. Бело је национална боја у Петродави. За сваки узраст и за оба пола. Али, беспрекорно белило одела је мала ствар ум поређењу са чистотом по-

гледа и лица. Излазећи по завршетку Литургије, сви су изгледали преображени, ослобођени сваке овоземаљске бриге, просветљени. И више но просветљени: обожени... Знао сам зашто су сва та лица лепа и зашто су сви ти погледи просветљени. Јер и ружне жене биле су лепе. Грубе дрвесече носиле су на образима и челу светлост попут ореола светаца. Излазећи са Божанске Литургије, сви људи и све жене нашег села били су Тхеопхорес, то јест «Богоносци». Сви су се они причестили. Џ у њиховим венама текла је Божја крв. Они су били Божји синови и били су обожени. Истину говорећи, ти људи су груби сељаци, несртни и убоги. Они знају ко су. И зато пре но што се причесте, они изговарају следећу молитву:

«Господе, нисам достојан да уђеш под кров дома душе моје. И као што си пристао да у пећини и у јаслама сточним лежиш, и у дому Симона губавог, ... тако пристани да уђеш у јасле душе моје неразумне и оскрнављено тело моје. ■

(Виргил Георгију,
одломак из дела:
Од 25. часа до вечности)

Уснули у Господу

МОНАХИЊА НЕОНИЛА

Монахиња Неонила, у свету Полексија Антонијевић, рођена је као друго дете оца Милашина и мајке Живане, 18. марта 1921. године у селу Жупањевцу, недалеко од манастира Каленића. У манастир је дошла 1948. године. Замонашио ју је тадашњи епископ шумадијски Валеријан. За време столовања епископа Валеријана, 1953. године, примила је чин рагофорне монахиње и добила име Јулита.

Седамдесетих година добила је малу схиму и постала монахиња Неонила.

Оно што је красило њену личност јесте неизрецива смиреност. Увек је имала времена да са сваким поприча и да пружи савет или поуку сваком човеку којем је то било потребно. Чак и у својој дубокој старости још увек је имала довољно љубави и снаге да другима посвећује своју пажњу. Њен живот је био манастир, она је себе у њему пронашла и у њему провела пуних педесет и седам година. Манастирски живот јој је дао смирење и љубав, а то су две од три највеће хришћанске врлине.

Свој дух је предала Господу 8. јуна 2005. године, у јутарњим са-

тима, у време када се у православним храмовима служи одање Васкрсења Господњег. Пре упокојења она се исповедила и причестила и тако сједињена са Господом ушла у Царство Његово. То Царство је очекивала, Њему се надала и због Њега пролазила кроз свакаква искушења. Замонашивши се у својој младости она се увек угледала на оне најбоље међу старијим монахињама. Оно што је од њих научила и што је и најважније јесте усрдна молитва. Будући да је у последњих неколико година била најстарија монахиња, она је својом молитвеношћу указивала да је

усрдна и искрена молитва јача од свега. Могли смо видети и осведочити се да је у последње време једино што ју је одржавало у животу била искрена и беспрекорна молитва Творцу.

Сахрањена је у манастиру Каленићу поред њених игуманија и сестара које су раније отишле тамо где је отишла и монахинја Неонила - у радост Господа свога. На Вазнесење Господње 2005. године, њен дух је предат Богу, а тело земљи, чинодејствујем Његовог Преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована, уз саслужење више архимандрита, јеромомонаха и свештеника левачког, крагујевачког и других намесништава. Епископ шумадијски Господин Јован је у проповеди након опела подсетио све нас на упокојену мати Неонилу, њен живот у манастиру и на њена добра дела. Након тога су се сви уз молитву Господу оправстили са покојном мати Неонилом, и како је и сам Епископ рекао: "Нека јој је вечни спомен и Бог нека јој души оправсти. Нека је Господ прими тамо где је неизрецива радост свих оних који га љубе. Амин." ■

Иван Антонијевић

СВЕТОСАВСКИ ДУХ У СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ

Наставак

Трећи песнички круг светосавске поезије свакако је најшири и најразноврснији. Окупља целокупну српску поезију којој су стожери богољубље, братољубље, односно човекољубље, и родољубље. Од Светог Саве, Доментијана, Теодосија, Јефимије, деспота Стефана, народне песме до песника нашег доба, српска поезија уверљиво сведочи да кад год је српски народ крепио свој дух на врелима вечних јеванђељских врлина, које је својим животом и делом величанствено испунио и потврдио Свети Сава, умеео је да сагледа вредност и животодавност богољубља, братољубља и родољубља. Кад год би те вечне јеванђељске врлине оснажио у свом духу, српски народ је био свој и непобедив, а даровити ствараоци у његовом окриљу творили су непролазну уметничку лепоту. Српска поезија, дакле, чува у својим дубинама трагове тих често и драматичних освешћења, јер су темељи и стваралачки узлети таквих освешћења највидљивије и најснажније записани у остварењима најсавеснијих појединача у српском народу, међу којима је много и највећих песника српског језика.

Наведене светосавске токове у српској поезији погодно је пратити у народној поезији, чији песнички светови често најуверљивије потврђују запажање оца Јустина да је "светосавље култура душе".

Тако, на пример, морални стожер песме Урош и Мрњавчевићи јесте заклињање мајке Јевросиме да Марко на Косову не огреши душу тиме што ће пресудити у корист свога оца или стричева, а против нејаког Уроша. Као мајка, она слути синовљеву унутрашњу драму изазвану вестима о великашкој наслози, не сумња ни у његову правдољубивост, већ својим саветом хоће да окрепи и учврсти Маркову намеру да праведно пресуди. Наратор и ставља у претходницу Јевросиминој молби Марку напомену да је и сам Марко "тежио на правду":

*Марко сине, једини у мајке,
не била ћи моја рана клема,
немој, сине, товорићи криво,
ни ћо бабу ни ћо стичевима,
већ ћо правди боја истинога!
Немој, сине, изгубићи душе!
Боље ћи је изгубићи главу.
нећи свој ојац јешашићи душу.*

"Правда бога истинога" за мајку Јевросиму представља такву вредност да јој ни глава јединога сина није сувише велика залога. Драматично и узносито молећи Марка: "Немој, сине, изгубити душе", мајка Јевросима опомиње да је и смрт болја од изгубљене части и греха. Не дозива ли мајка Јевросима у народну песму Спаситељеву опомену у Јеванђељу: "Каква је корист човеку ако сав свет добије, а души својој науди?" или: "Какав ће откуп дати човек за

душу своју?" У речи мајке Јевросиме народ је преточио, односно "препевао" поруке Јеванђеља, и у народном духу присном звуку десетерца чувао их као трајни белег људскости и вазда живу опомену пре него ког прага човек не сме прећи ако хоће да остане достојан свог узвишеног људског позивања. Јевросимин науч сину Марку отац Јустин с правом је назвао "светосавским еванђељем мајке Јевросиме".

*

Епске песме о боју на Косову готово су потпуно и свеобухватно одређене светосавским, односно православним духом.

Вечера кнеза Лазара са својим највећим јунацима уочи боја има свој идејни и уметнички образац у Христовој вечери са апостолима, уочи свога страдања, односно распећа. И за кнезеву вечеру везују се мотиви лажи и издаје, с једне стране, и мотив невине жртве, с друге. У кнезу Лазару нема Христове узвишене смирености пред чинијеницом да ће га неко из круга најближих људи издати. Исус је чак своме издајнику Јуди опрао ноге, иако је поуздано знао да ће га управо он издати. У кнезу Лазару има узвишене човекове способности да без провере не поверију у издају онога ко је био његова "прва вера".

У улози невине жртве, која без кривице страда, у косовској драми нашли су се кнез Лазар, Милош Обилић, сви остали јунаци који су принели себе на косовски жртвеник, и читав српски народ. С правом је песник Матија Бећковић, поводом косовског страдања и поезије која је трајно сачувала народно виђење тога страдања, записао да се у српском народу "догодило Јеванђеље".

У песми Кнезева вечера Милош Обилић, највећи српски јунак кога је оклеветао Вук Бранковић, овако се заклиње уочи одсудног боја:

*ја невјера никад био нисам,
нишћи сам био, нишћи ћу као биши,
нећи сјућира мислим на Косову
за ришићанску вјеру и тоиниши.*

У песми Цар Лазар и царица Милица ниједан од браће Југовића није попустио пред сестрином молбом да остане с њом на двору. Сви су остали јединствени и непоколебљиви у одлуци:

*за крсћи часни крвицу и рољевати
и за своју вјеру умријеши.*

На светосавским, односно јеванђељским темељима, засновано је определење кнеза Лазара за царство небеско, јер "земаљско је замалена царство, а небеско увек и довека".

Определење кнеза Лазара уклапа се у један трајан духовни контекст својствен српском народу и

његовом хришћанском духу. Свако јуначко дело, свака смрт на бојном пољу, у одбрани своје земље, невино је страдање, доноси венац храбости и мучеништва, који узноси на небо, међу оне које је патријарх Данило у Повесном слову о кнезу Лазару назвао Христовим војницима. Са овог становишта посматрано, нема противречности у песми Пропаст царства српскога између кнежевог опредељења за царство небеско и херојске борбе његових седамдесет и седам хиљада ратника. Управо та јуначка борба израз је опредељења кнеза Лазара. Са тих становишта постаје јасан смисао и завршних стихова у песми:

*Све је светио и честијио било
и миломе боју присишућачно.*

Царство небеско, дакле, треба схватити као опредељење ратника за трајање у свету непролазности и не треба га приписивати само кнезу Лазару. И браћа Југовићи, одговарајући на сестрину молбу: "Иди, сестро, на бијелу кулу..." опредељују се исто као кнез Лазар и на бојном пољу свој избор потврђују јуначком борбом и смрћу. И слуга Голубан, кад не може да одоли своме срцу да не оде на Косово, остаје доследан истом опредељењу. Три "војводе бојне" који прстенују Косовку девојку и опраштају се од ње поручујући: "Ево т' идем погинути душо/ у табору честитога кнеза", одлучили су исто што и кнез Лазар, Југовићи и остали српски ратници. И Мусића Стевана, закаснелог ратника, на Косово одводи идеја о царству небеском посредно садржана у Кнезевој клетви, коју он призива себи као духовни оријентир и која је сва усмерена на морални опстанак српског народа, због чега је вековима путоказ српском народу као целини и сваком појединцу у њему како да остане достојан свог људског имена. Жртва Мусића Стевана има смисла само на том морално-идејном плану - као чин изједначења са онима који су већ погинули "за крст часни и слободу златну" и одговорили косовском завету.

*

Да посведочи о хришћанском православном, односно светосавском пореклу сваког Србина, испеваја је Десанка Максимовић своју песничку молитвену бројаницу, знамениту књигу Тражим помиловање као живо дело јеванђељске љубави, у којој су нераскидиво сједињени човекољубље и богољубље.

Поднасловом књиге Тражим помиловање: "Лирске дискусије са Душановим Закоником", песникиња је мотивисала особено дијалошко општење два гласа - Цара и Песника. Та два гласа, односно становишта, смењују се у неправилним интервалима, понегде се ненаметљиво споре, али и неочекивано ближе проналазећи скривена сагласја, што управо и сведочи о заједничком духовном источнику оба гласа.

У Прогласу, "цар Срба, Грка и Арбанаса" обзначује да је земљу којом влада наследио од очева и освојио мачем, повезао је "крвним судовима својих војника" и уредио Закоником, наређујући: *и нека*

нема других законика осим мојих. Цареве законе битио одређују обичају отаца: Ја властелу, према обичају отаца од себара извојих. Првосвешићенику и властелину судиће се блаже него меројаху, али не у ствару од царства ми, и не блаже него што у закону стоји.

Пошто је прогласио свој Законик, Цар се, дакле, огласио тоном наредбе, опомене, запретивши одлучном казном непослушним и насиљницима. Све је прописао и објавио сам, уз присен надмене сигурности у исправност онога што прописује и одлучности да испуни што је наумио. На таквом фону благо је зажуборио глас Песника, тражећи најпре помиловање за себра, да би се потом несагледиво бокорио, призивао свеџелу љубав, свеопште ближење, разумевање и праштање, поступно проглашавајући свој Законик, који је, у ствари, својеврсна химна Јубави.

Чини се да је Песников глас прво затражио помиловање за себра управо због тога што је Цар у Прогласу обнародовао да је по "обичају отаца" издвојио властелу од себра. Песник зна да су себра заборављали и потискивали владари одувек, а своја царства и њихов опстанак најчешће су заснивали на себровој крепкости и оданости животу, сунцу и царству. У песми се, попут акварела, разлива мозаички склопљена ваздашња слика топле и једноставне свакидашњице српског себра:

*Тражим помиловање за себра
што ниче и умире као штрава
у заборав и из заборава,
за тридесет кућица његовој кромијира,
за усукано кукуруза стабаоце,
за дим над кровом,
за оно где је, следећи оце,
потрешио делом и словом.
За себра увек верна живоју,
за себра који сунце воли.
Ако живој изда и шева,
и гушићери, сунца уживачи,
и песникиња мириса, зова,
за себра,
себар издаши неће,
за себра који у њоводу
води по десетину
себара синова.*

Тражећи помиловање, Песник призива љубав за себра евоцирајући топле призоре из његове свакидашњице и на први поглед невидљиве дубине у себровој души. Оскудна окућница, скромни дом пун потомства и љубави, подижу човека оданог сунцу, животу, сународнику и својој земљи. Духовни портрет себра, откривен љубављу, буди љубав и разумевање, удаљава од строгог слова Царевог Законика.

Песников глас тражи помиловање и за властелина, али не за оног који ужива у изобиљу и кога суверено штите цареви закони, већ за свргнутог, што држти у студеној самоћи која прети да та потопи.

Песников глас посредно опомиње да сваки човек може бити изневерен, остављен и заборављен. Потошто превртљиви лик животног усуда може бити искушење за сваког човека, усрдно и надахнуто, Песник моли за све оне који су се изненада нашли или ће се наћи за столовима "завејаним тишином":

*За сврћнућа властелина
што сам седи до зоре ране,
за столове тишином завејане,
за бокале и за кује
ћде већре у оцашћи претворена
стара вина,
за сланике нешакнуће
као целац јануарски,
за човека који заједно очекује
да се пријаштељи крај њега скуче,
за онога чија зла се једини шампион
Тражим помиловање
за све који могу лако шаси
исте судбине,
за унайред знане невоље њине*

*кад стишану као облаци да се љасиће,
за дом око која освану санђе
што их нико не отоши, не премости,
за оне којима су само ласиће
шод стирехом ћосићи.*

Наведене песме откривају темељ на коме су саздани књига Тражим помиловање и њена сржна порука. Царев и Песников глас, сваки својим путевима и начинима, путују до човека, "иконе Божије", а то значи и до Бога и његове милости. Бива да су та два гласа на супротним странама, али се, такође, понекад и сусрећу у дубинским, на први поглед невидљивим сагласјима. Оба гласа, међутим, ма у каквом односу били, помажу да се разабере основна порука књиге Тражим помиловање и највиши циљ коме је намењена - да широм отвори пут до љубави према сваком човеку и свеџелој Божјој творевини, што коначно значи и према Богу, јер "Бог је љубав". ■

Др Милка Андрић
(наставиће се)

Уснули у Господу

ПРОТОЈЕРЕЈ МИЛОЈЕ М. МИТРОВИЋ

Дана 18. јула 2005. године, у осамдесет и трећој години живота, упокојио се умировљени парох аранђеловачки протојереј Милоје Митровић.

Прота Милоје рођен је у Рековцу. Основну школу и гимназију завршио је у Ђуприји. Прва четири разреда богословије похађао је у Призрену. Пети разред богословије завршио је у Нишу, а шести разред и матурски испит у манастиру Раковици, крај Београда.

У Другом светском рату мобилисан је и послан на Сремски фронт, али тамо није био у борбеним редовима, већ је имао задужења у хору и културним активностима. Након Другог светског рата, 1946. године, ступа у брак са Славком, рођеном Нешић, из Рековца. У дугом и сложном браку рађа им се син Драган.

У чин презвитера, 1949. године, рукополаже га Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Валеријан.

Отац Милоје постављен је за привременог пароха у Ратковићу, где на пастирској служби остаје све до 1953. године. Након тога бива премештен на парохију

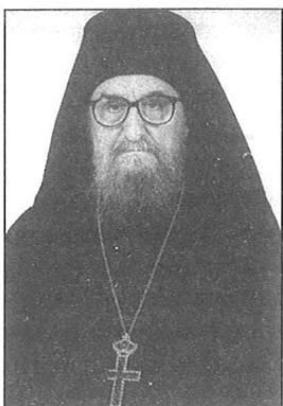
ју у Орашје, где служи све до 1958. године. У међувремену, 1956. године, владика шумадијски Валеријан одликује га правом ношења црвеног појаса. Следећа служба оца Милоја је на парохији у Лапову, где остаје до 1963. године. Затим бива премештен у Рибаре, код Јагодине, и тамо службује до 1970. године, када прелази на парохију у Аранђеловцу, где и остаје све до умировљења, 1985. године. Протојерејски чин добија 1971. године, од владике Валеријана.

Годину дана након умировљења, по благослову епископа шумадијског Саве, одлази, скупа са супругом, у манастир Каленић, где проводи наредних шест година. У манастиру обавља свештеничку службу и прима посетиоце, као нека врста кустоса. Након тога враћа се у Аранђеловац, где живи до своје кончине.

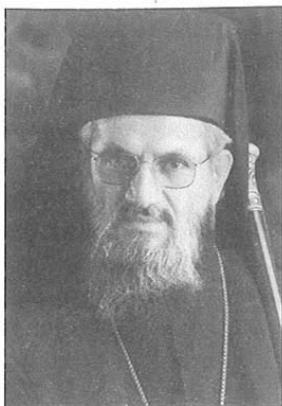
Упркос тешким временима у којима је службовао прота Милоје се трудио да проповеда Христово Јеванђеље и да служи Господу и поверилој му пастви како и доликује пастиру словесног стада.

Заупокојену Литургију и опело против Милоју Митровићу, 19. јула 2005. године, у храму Светог арханђела Гаврила, у Аранђеловцу, служили су свештеници шумадијске епархије, са гостима. Од покојног проте Милоја пригодном беседом оправдио се протојереј ставрофор Милан Радовановић из Београда, некадашњи парох орашачки.

Прота је сахрањен у Аранђеловцу, на гробљу Рисовача, где његови земни остаци чекају васкрсење мртвих и живот будућега века. Амин. ■

Архимандрит Јован
(Радосављевић),
изасланик Св. арх.
синода

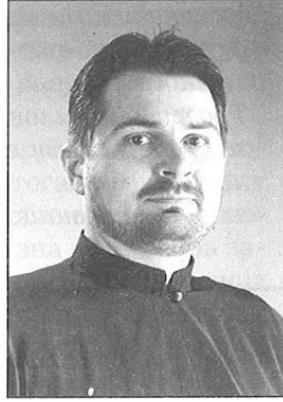
Његово
преосвећенство Г.
Јован,
епископ шумадијски

Протојереј
стварофор др Зоран
Крстић, ректар
Богословије

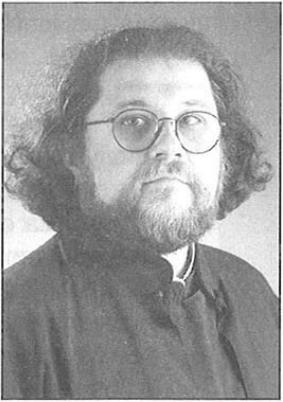

Неофитов Јованчевић,
професор, разредни
стварешина

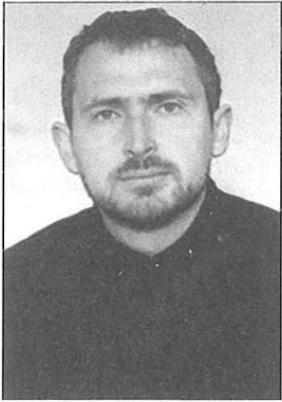

Протојонамесник
Рајко Стефановић,
професор приватник

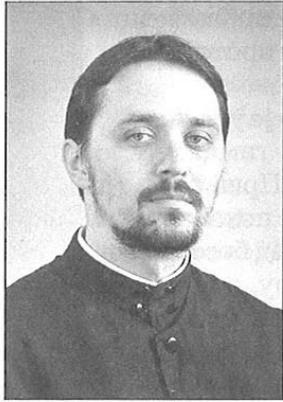
Наставнички колегијум Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу са надлежним архијерејем и изаслаником Светог архијерејског синода СПЦ јун - август 2005. године

Јерет Младен
Бркановић, професор
приватник

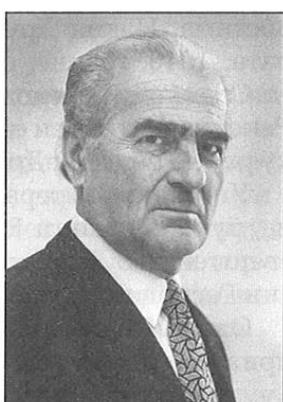
Јерет Александар
Боротić, професор
приватник

Јерет Милић
Марковић, професор
приватник

Ђакон Златко
Матић, хонорарни
наставник

Александар Сенић,
професор приватник

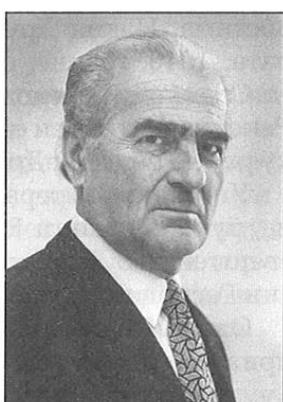
Владан Костадиновић,
професор приватник

Др Ненад Грујовић,
хонорарни наставник

Гојко Ненадић,
хонорарни наставник

Војислав Радуњовић,
хонорарни наставник

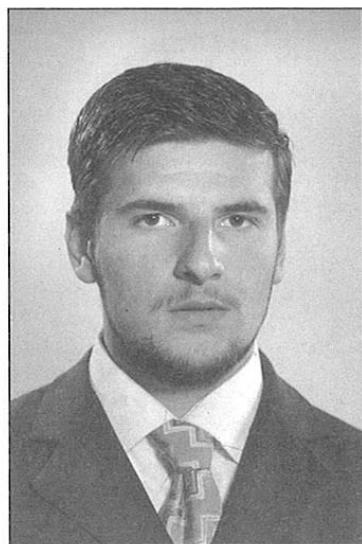
Матуранти Богословије Светог
Јована Златоустог у Крагујевцу,
јун – август 2005. године
ГЕНЕРАЦИЈА УПИСАНА
ШКОЛСКЕ 2001/2002. ГОДИНЕ

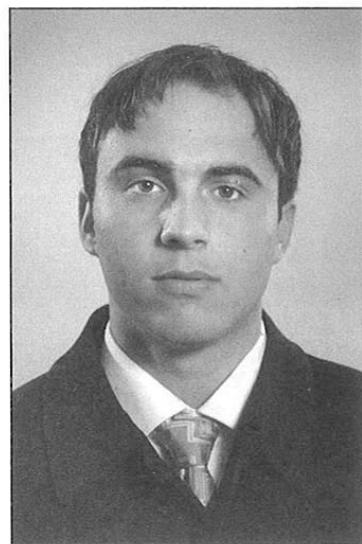
Иван
Антонијевић

Марко
Арсенić

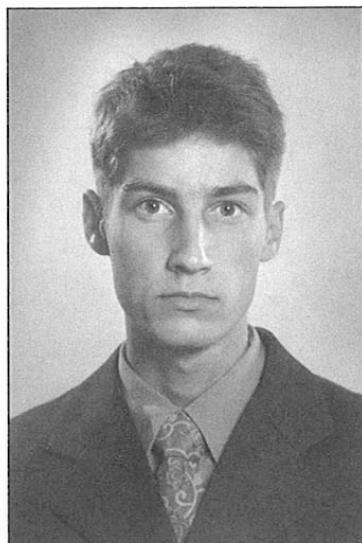
Милан
Баћац

Влада
Бранисављевић

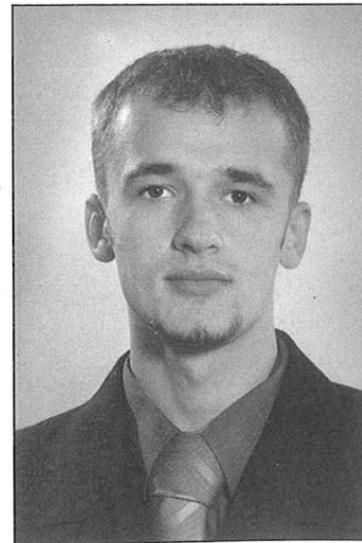
Ристић
Горанчић

Михајло
Vučić

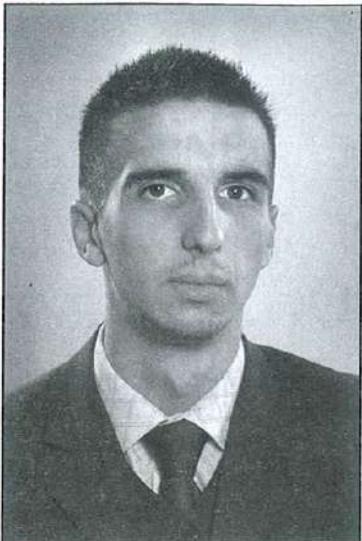
Бошко
Ерић

Бранислав
Ерић

Рајко
Зелјанин

Никола
Јањушић

Стијефан
Јовићић

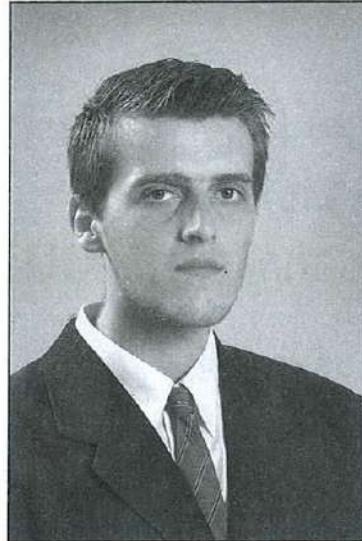
Марко
Маневски

Владимир
Милојевић

Владимир
Милошевић

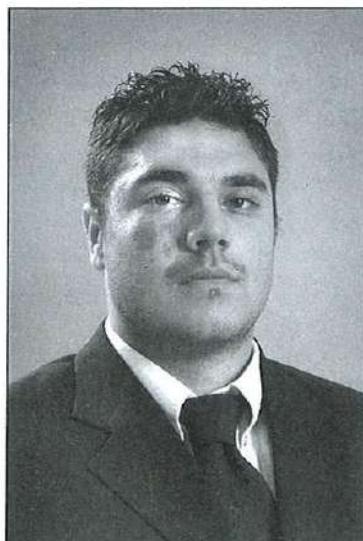
Горан
Миловановић

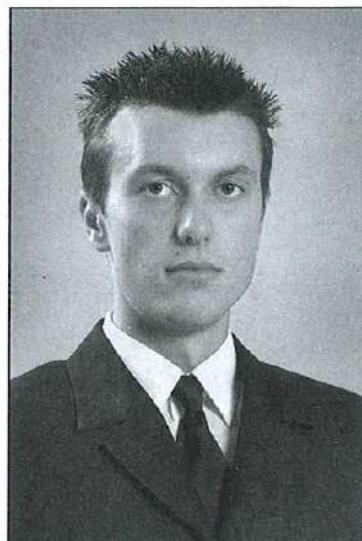
Никола
Миодраговић

Марко
Мудрић

Милош
Никодијевић

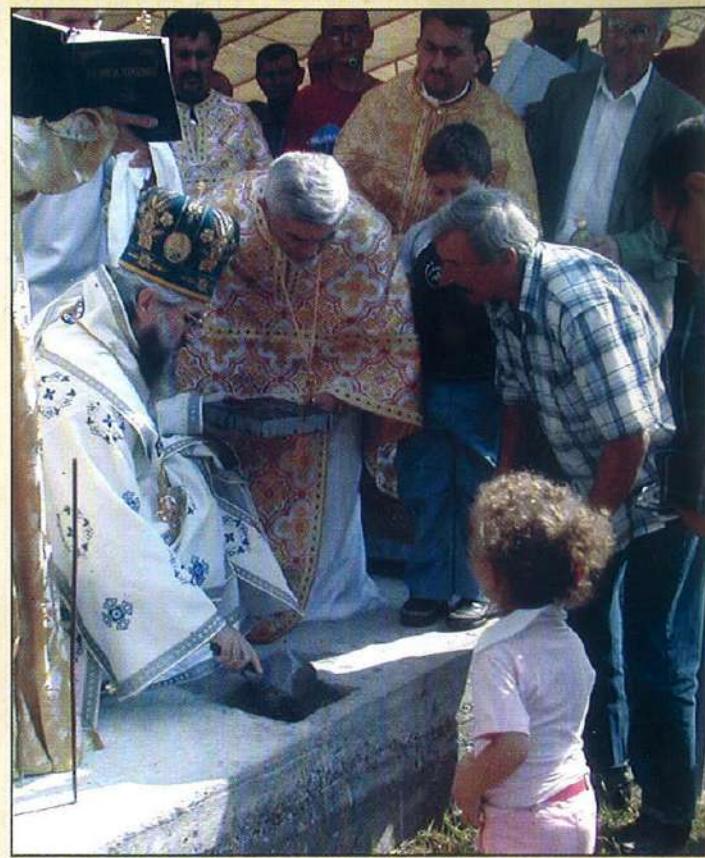
Милан
Тасић

Немања
Тимотијевић

Освећење храма у Гарашима

Освећење темеља новог храма у Поточцу

Слава манастира Ралетинца

Освећење темеља капеле манастира Грнчарице

Славска литија у манастиру Петковици

Света литургија у Грбицама

